

Cum putem valorifica
oportunități în momente
de incertitudine?

EY Attractiveness Survey
Romania

Iunie 2021

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

EY

Building a better
working world

Cuprins

Cuvânt înainte		3	
Sinteza raportului		4	
1	În prezent	Investițiile străine directe în România în vremea pandemiei provocate de COVID-19	6
2	Pe termen scurt	2021, un nou început pentru ISD	16
3	Pe termen lung	Cum se poate pregăti România pentru următorul capitol?	25
4		Recomandări	36
Metodologie			38

Dorim
să mulțumim

...

Euromoney pentru contribuția sa la acest raport. De asemenea, vrem să le mulțumim specialiștilor EY care și-au făcut timp

pentru a ne împărtăși ideile și cunoștințele lor cu privire la viitorul investițiilor străine directe în România.

Cuvânt înainte

Dezvoltarea economică unei țări depinde în mare parte de atragerea investițiilor străine. Ele reprezintă concomitent un flux de capital extern necesar, un instrument de creare de locuri de muncă noi și un mecanism de schimb tehnologic și de cunoștințe.

În 2020, investitorii din întreaga lume au întâmpinat o provocare. Odată cu apariția pandemiei, guvernele au realizat că nu erau pregătite pentru ceea ce urma: sistemele de sănătate prăbușite, tensiuni comerciale, creșterea șomajului și perturbări economice și sociale.

Mediul de afaceri s-a dovedit rezilient și inovator, accelerând transformarea digitală și adaptându-și operațiunile la noua realitate. Cu toate acestea, din cauza incertitudinii cu privire la evoluția crizei, scăderea investițiilor străine directe a fost inevitabilă: România a suferit o scădere de 27% a proiectelor ISD și o scădere cu 61% a fluxului ISD. În timp ce se confrunța cu o criză sanitară, țara noastră a căutat stabilitate, din perspectivă politică, socială și economică. Chiar dacă scăderea ISD a fost ușor mai mare decât media europeană (scădere cu 13% a numărului de proiecte ISD), România a reușit să atenueze efectele pandemiei. Cifrele vorbesc de la sine: țara noastră a înregistrat cea mai mare creștere a PIB-ului din Uniunea Europeană în primul trimestru al anului 2021.

Dar provocarea nu este încă depășită. Pandemia a influențat tendințele economice globale, modificând status quo-ul și schimbând factorii pe care investitorii îi iau în considerare atunci când evaluează destinațiile de investiții.

Pentru a genera o creștere durabilă și sănătoasă, România trebuie să fie percepută ca o destinație de investiții stabilă și atractivă.

Din fericire, țara noastră are acces la mijloacele necesare care o pot transforma într-un actor puternic pe scena investițiilor străine. Planul de redresare și reziliență se concentrează pe probleme urgente pentru investitori, cum ar fi reforma climatică și tranziția digitală, oferind fonduri record pentru statele membre ale UE. Deși pachetele naționale sau europene nu sunt întotdeauna un argument puternic pentru investitori și pentru mediul de afaceri, dimensiunea și scopul acestui plan vor îmbunătăți atractivitatea României pe termen lung.

Infrastructură. Măsuri de siguranță și securitate pentru crize viitoare. Adoptarea tehnologiei. Aceștia sunt principalii factori pe care investitorii îi iau în considerare în investițiile lor viitoare în România. Sunt necesare schimbări structurale pentru a îmbunătăți atractivitatea țării noastre, realizabile prin reforme și o strânsă colaborare între experți, autorități și sectorul de afaceri.

Pe baza opiniilor directorilor executivi și investitorilor de nivel înalt din 20 de țări, am conceput o listă de recomandări care sperăm că vor aduce mai multă lumină asupra oportunităților și provocărilor actuale cu care se confruntă România în drumul său către o creștere economică durabilă. Sperăm că aceste perspective vor inspira factorii de decizie politică și mediul de afaceri și îi vor ajuta pe drumul lor comun către recuperare și transformare.

Bogdan Ion

Country Managing Partner
Ernst & Young S.R.L.
Romania & Moldova
EY CESA Chief Operating Officer

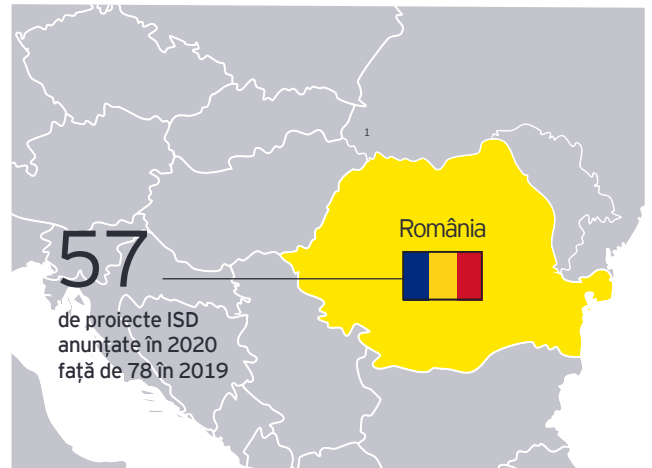

Sinteza raportului

1

ÎN PREZENT: Investițiile străine directe în România în vremea pandemiei provocate de COVID-19

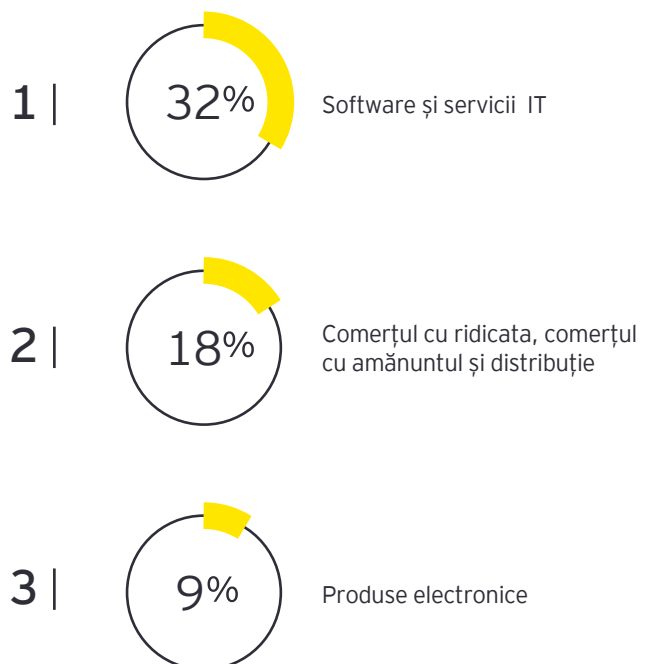
În 2020, din cauza incertitudinilor economice, România a înregistrat o scădere cu 27% a proiectelor ISD. La nivel european, ISD au scăzut cu 13%.

2 miliarde EUR

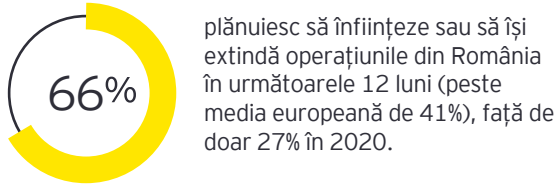
Flux ISD (scădere de 61%)

În concordanță cu tendințele europene, sectorul software și servicii IT a atras cel mai mare număr de proiecte ISD. Comerțul cu amănuntul și produsele electronice au deținut, de asemenea, o cotă de piață considerabilă.

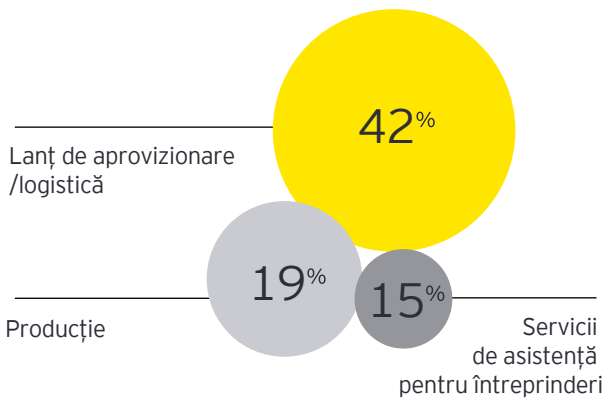

PE TERMEN SCURT: 2021, un nou început pentru ISD?

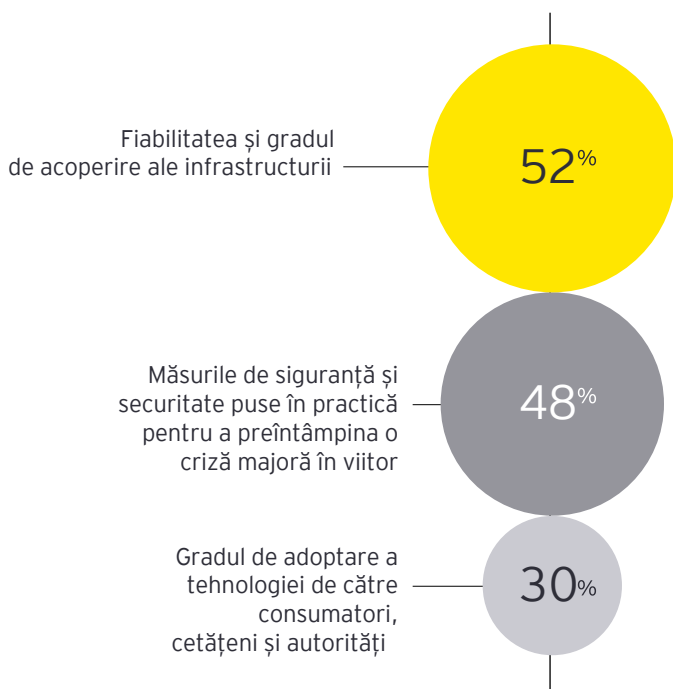
Planurile de investiții arată un interes mai mare pentru România:

Lanțul de aprovizionare și producția se numără printre cele mai populare proiecte de investiții în rândul liderilor de companii pentru al doilea an consecutiv

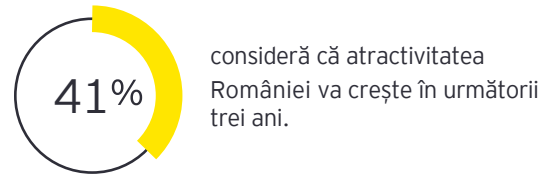

Infrastructura, strategia de gestionare a crizelor, precum și nivelul general de adoptare a tehnologiilor sunt indicați drept principalii factori avuți în vedere de investitori atunci când analizează posibilitatea de a investi în România

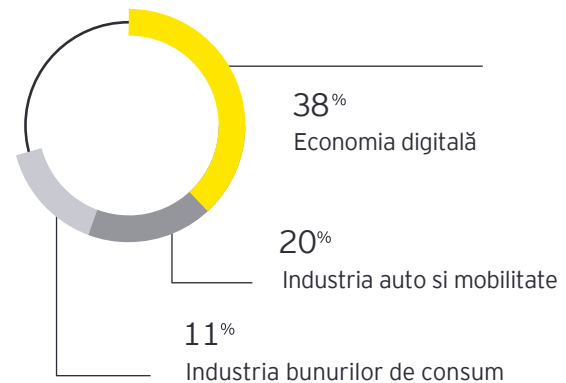

PE TERMEN LUNG: Cum se poate pregăti România pentru următorul capitol?

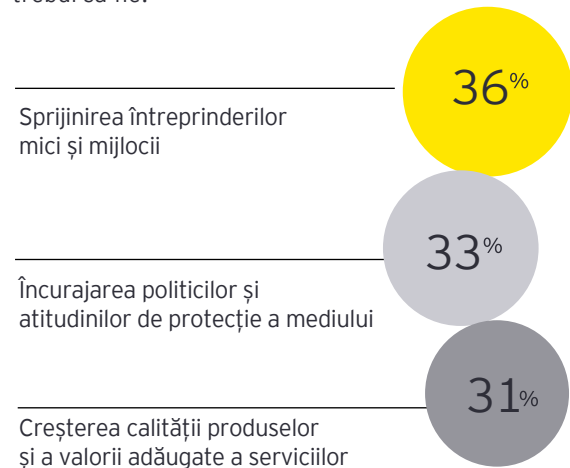
Nivelul de optimism referitor la atractivitatea României pentru ISD se menține, în pofida pandemiei:

Investitorii consideră că potențialul de creștere al României rezidă în sectoare precum:

Investitorii consideră că prioritățile României ar trebui să fie:

Pentru reconstruirea atractivității, România trebuie:

- 1 | Să acorde prioritate transformării digitale
- 2 | Să dezvolte sectoarele serviciilor logistice și producției și să investească în infrastructură fiabilă
- 3 | Să sprijine întreprinderile mici și mijlocii și să se concentreze asupra stimulentei și politicilor fiscale atractive
- 4 | Să acorde o mai mare atenție politicilor de mediu și durabilitate
- 5 | Să sprijine dezvoltarea capitalului uman și a competențelor acestuia

În prezent

Investițiile străine directe
în România în vremea pandemiei
provocate de COVID-19

57

de proiecte ISD
anunțate în România
în 2020

Aproape

2000

de locuri de muncă create

1

Impactul pandemiei asupra ISD în Europa: este mai mic decât s-a preconizat?

Scăderea inevitabilă a proiectelor de investiții străine directe prognozată anul trecut la nivelul tuturor piețelor europene din cauza pandemiei este confirmată de cea mai recentă analiză a noastră privind proiectele ISD anunțate în 2020. Au fost anunțate 5.413 proiecte, față de 6.412 proiecte în 2019. Investițiile străine s-au redus în opt dintre cele mai importante zece destinații pentru ISD din Europa.

În concordanță cu studiul de anul trecut, multe proiecte au fost amânate și unele au fost anulate. Cu toate acestea, scăderea totală de 13% a proiectelor ISD în Europa arată că efectele pandemiei nu au afectat atât de mult planurile de investiții și că este de așteptat ca redresarea economică, precum și revirimentul ISD pe piețele europene să înregistreze un ritm constant și rapid după încheierea pandemiei. Unele țări s-au dovedit a fi mai rezistente la șocuri decât altele. Într-un an dominat de COVID-19, țările care au făcut față cel mai bine pandemiei și au redus la minimum pierderile economice au înregistrat și cele mai mici scăderi ale investițiilor străine.

Cu toate acestea, investitorii consideră în continuare Europa o destinație atractivă pentru investiții, datorită nivelului ridicat de stabilitate a regimului politic și economic, forței de muncă de înaltă calificare și unei infrastructuri de transport, energie și telecomunicații mai solide față de alte destinații.

Franța a atras cele mai multe proiecte ISD

urmată de Regatul Unit și Germania, deși această cursă în trei a adus și o scădere a proiectelor ISD, care a variat între 18% (Franța) și 4% (Germania), față de 2019. Franța și-a menținut aceeași cotă de piață (18%), în timp ce Regatul Unit și Germania au înregistrat ușoare majorări ale cotei de piață. Din cauza incertitudinii provocate de Brexit, Regatul Unit a pierdut proiecte ISD în producție, dar continuă să conducă autoritar în ceea ce privește proiectele din domeniul serviciilor.

În pofida pandemiei, au existat câteva țări care au manifestat stabilitate și au reușit să atragă ISD, cu o creștere semnificativă a numărului de proiecte ISD: Elveția a înregistrat o creștere de 25%, urmată de Suedia (creștere de 19%), Turcia (+13%) și Austria (+10%).

Ungaria, Rusia și Serbia s-au numărat printre țările cu cele mai dramatice scăderi ale proiectelor ISD. Este posibil ca dinamica geopolitică, împreună cu evoluția pandemiei, să fi jucat un rol în ceea ce privește numărul de proiecte de ISD anunțate în 2020, un an apăsător, complicat și dificil pentru toate țările europene.

La nivel de sectoare, investițiile în producție s-au diminuat cu 22% din cauza perturbării lanțurilor de aprovizionare și incertitudinii cererii, în timp ce investițiile s-au majorat atât în serviciile logistice pentru comerțul electronic, cât și în cercetare-dezvoltare. Per total, biotehnologia a reprezentat singurul sector care a înregistrat o creștere semnificativă.

Principalele 20 de țări europene de destinație pentru ISD în 2020

Țară	Numărul de proiecte anunțate în 2020	Numărul de proiecte anunțate în 2019	Cotă de piață în 2020	2019 vs. 2020
Franța	978 	18.8%	18% 	18%
Regatul Unit	975 	17.4%	18% 	-12%
Germania	930 	14.7%	17% 	-4%
Spania	354 	7.6%	7% 	-27%
Turcia	199 	4.2%	4% 	13%
Țările de Jos	193 	4%	4% 	-24%
Polonia	190 	3.1%	4% 	-5%
Belgia	180 	3%	3% 	-33%
Irlanda	164 	3%	3% 	-14%
Portugalia	153 	2.8%	3% 	-3%
Italia	106 	2.5%	2% 	-2%
Rusia	98 	1.7%	2% 	-49%
Elveția	91 	1.6%	2% 	25%
Finlanda	78 	1.6%	1% 	4%
Austria	76 	1.2%	1% 	10%
Suedia	75 	1.2%	1% 	19%
Serbia	70 	1.1%	1% 	-32%
România	57 	1.1%	1% 	-27%
Lituania	53 	1%	1% 	-12%
Ungaria	48 	1%	1% 	-54%

Ce impact a avut pandemia provocată de COVID-19 asupra investițiilor străine directe în România?

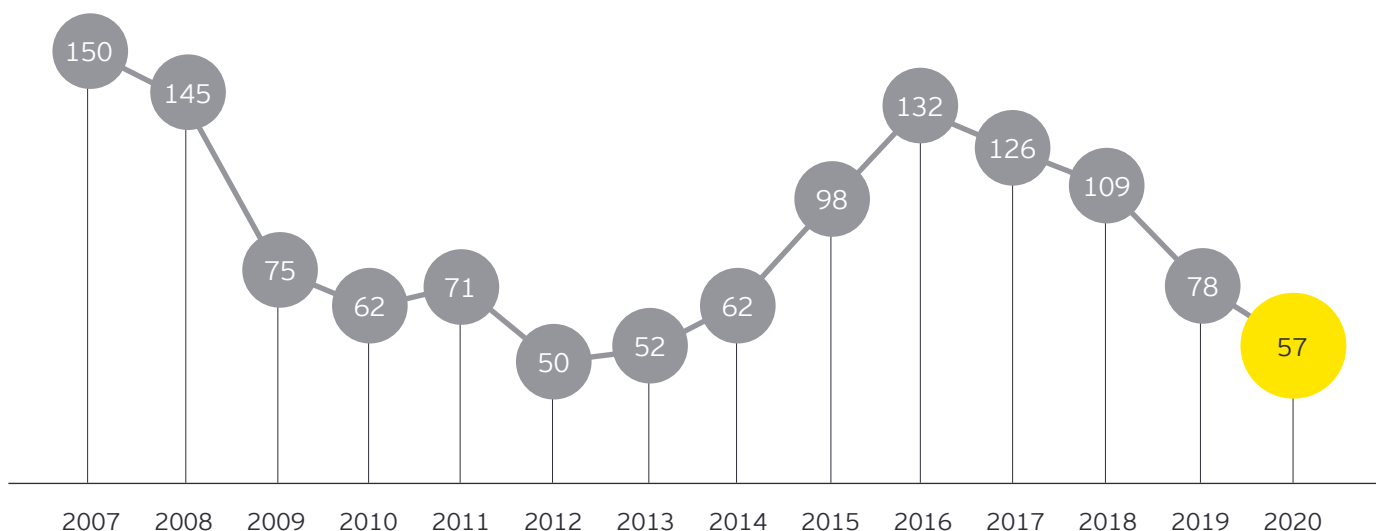
Pandemia provocată de COVID-19 a afectat investițiile străine directe în întreaga lume. În 2020, investitorii au ținut cont de modul în care pandemia a fost gestionată în țările de destinație, pe lângă stabilitatea socială și politică, oferta de forță de muncă și competitivitatea țării în materie de costuri.

În România, criza sanitară a fost gestionată relativ bine, dacă analizăm numărul total de cazuri. În plus, măsurile de gestionare a crizei luate de autorități, inclusiv asistență financiară pentru diverse sectoare economice, au jucat un rol important în atenuarea efectelor unei posibile recesiuni.

Cu toate acestea, pandemia a provocat o scădere cu 27% a numărului proiectelor ISD în România comparativ cu 2019, ceea ce a plasat țara noastră peste media europeană (diminuare cu 13% a numărului proiectelor ISD în Europa). Deși scăderea este considerabilă, alte țări au înregistrat reduceri mai mari, cum ar fi Rusia (-49%), Ungaria (-54%), Belgia (-33%).

Locul ocupat de România în clasament (poziția a 18-a din 51 de țări europene) poate fi explicat și prin dinamica regională. Europa Occidentală rămâne cea mai atractivă regiune pentru ISD, cu o diminuare mai mică a proiectelor de investiții anunțate (-13%) față de Europa Centrală și de Est (-28%).

Figura 1: Evoluția ISD (numărul de proiecte)

Sursa: Raportul EY European Investment Monitor (EIM) 2021.

Ce impact a avut pandemia provocată de COVID-19 asupra investițiilor străine directe în România?

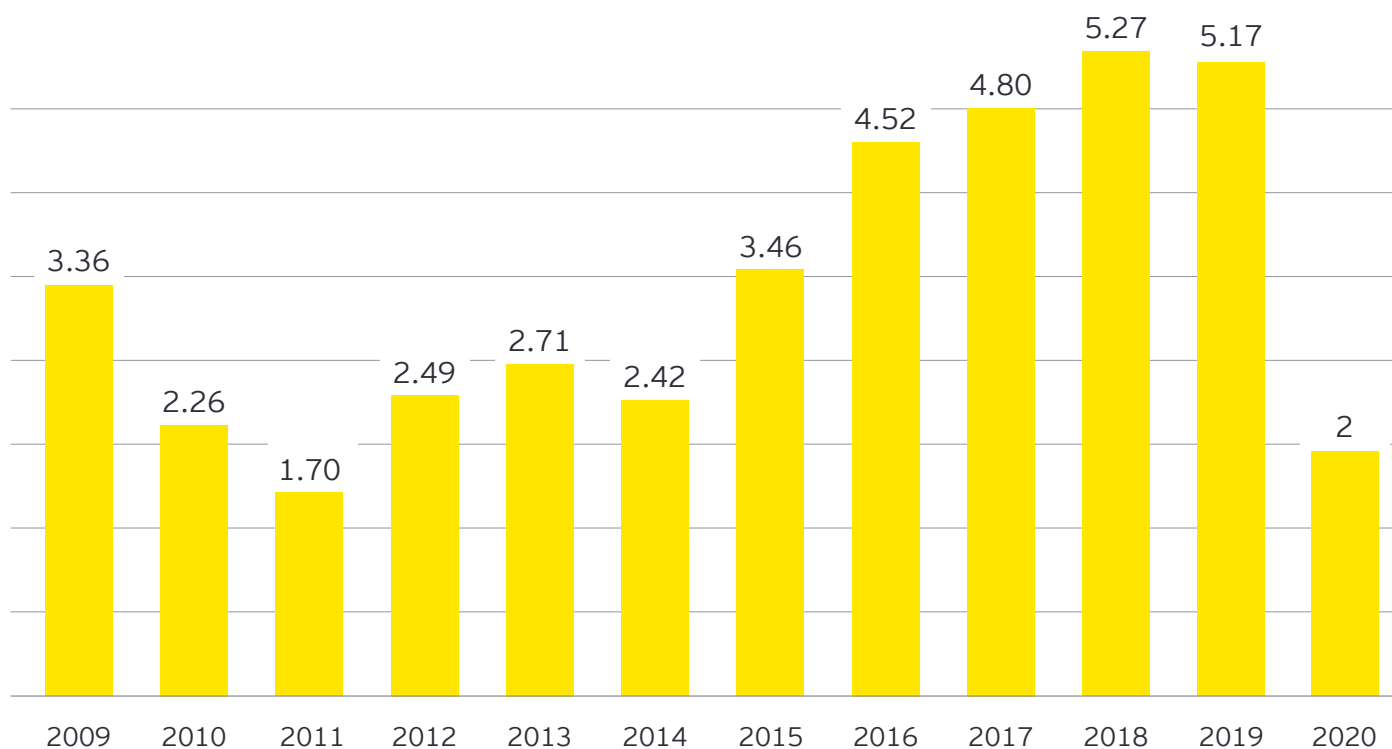
Potrivit datelor puse la dispoziție de Banca Națională a României (BNR), fluxul ISD a fost evaluat la 2 miliarde de euro în 2020, cel mai mic nivel din 2012, înregistrând o scădere de 61% comparativ cu 2019.

Pandemia a generat perturbări și incertitudine pe piețele de capital, făcându-i pe investitori să își amâne sau anuleze investițiile la nivel mondial. Prin urmare, recordul negativ înregistrat de fluxul ISD al României face parte dintr-un fenomen global.

Totuși, după începerea vaccinării, optimismul a renăscut în rândul investitorilor, fapt reflectat și de cifre: România a înregistrat un flux ISD în valoare de 1,5 miliarde de euro la finalul lunii martie 2021, față de un flux negativ de 399 milioane de euro în aceeași perioadă a anului 2020.

Investițiile de capital (inclusiv reinvestirea netă estimată a profiturilor) și împrumuturile între companii au înregistrat valori nete de 1,371 miliarde de euro și, respectiv, 164 milioane de euro.

Figura 2: Fluxurile ISD între 2010 și 2019 (în miliarde USD)

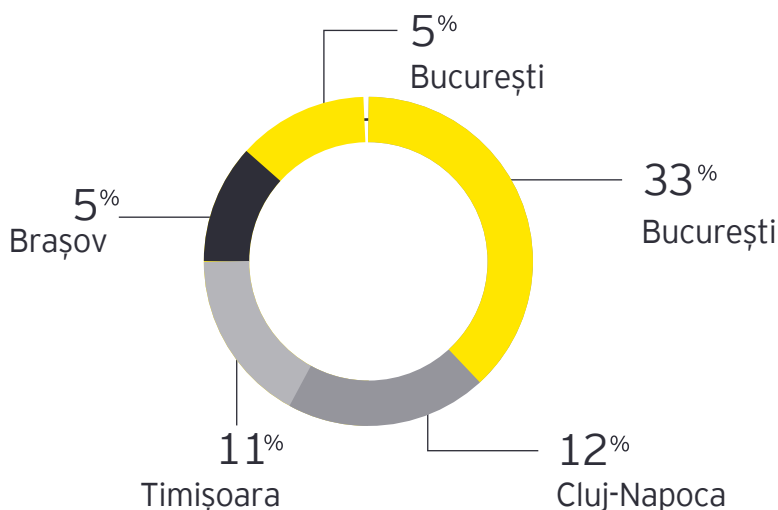

Orașele mari continuă să fie cea mai populară destinație pentru ISD

Potrivit Băncii Naționale a României, în ultimul deceniu, majoritatea proiectelor de ISD au fost implementate în regiunea București-Ilfov (59,3% din total în 2015).

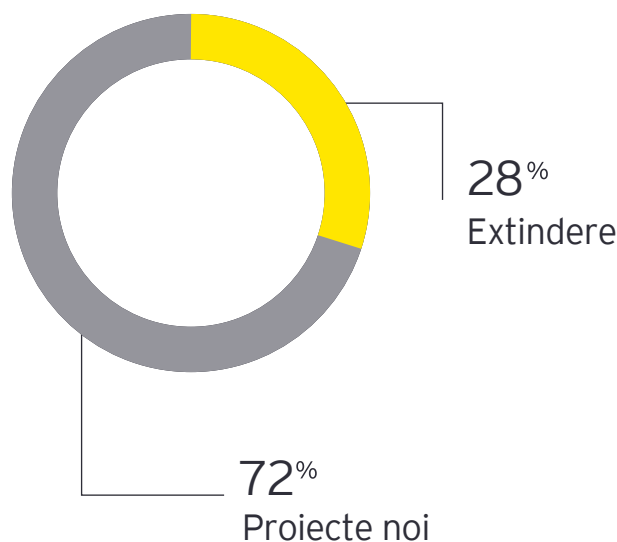
La fel ca pe alte piețe europene, în România, investițiile străine s-au concentrat în principal în marile orașe în 2020. O treime din totalul proiectelor ISD anunțate pentru 2021 are ca destinație Bucureștiul.

Cinci mari orașe (București, Cluj-Napoca, Timișoara, Brașov, Iași) reprezintă destinația pentru aproape 70% dintre toate proiectele ISD ale anului 2021, ceea ce demonstrează clar preferința investitorilor străini pentru orașele dezvoltate, de mari dimensiuni.

Proiectele ISD noi, anunțate anul trecut, au reprezentat dublul numărului de proiecte de extindere ale investitorilor deja stabiliți în România. Proiectele ISD noi au fost anunțate în mare parte în sectorul digital și în comerțul cu ridicata, comerțul cu amănuntul și distribuție.

În mod similar, cel mai mare număr de proiecte de extindere urmează să fie dezvoltate în sectorul software și servicii IT. Per total, aproape o treime dintre proiecte sunt dezvoltate în sectorul digital, în timp ce în jur de 18% dintre proiecte sunt în domeniile comerțului cu ridicata, comerțului cu amănuntul și distribuției.

Logistica, o oportunitate de creștere

În ceea ce privește tipurile de proiecte de investiții, logistica domină arena ISD, cumulând aproape o treime dintre proiectele anunțate pentru 2021. Proiectele de vânzări și marketing urmează pe locul al doilea, iar pe locul al treilea, în mod surprinzător, se clasează proiectele de cercetare-dezvoltare. Acest ultim domeniu indică o zonă nouă de interes din partea investitorilor străini, având în vedere că România nu a atras multe proiecte de cercetare-dezvoltare în anii precedenți.

1. Logistică	17
2. Vânzări și marketing	10
3. Cercetare-dezvoltare	9
4. Producție	7
5. Servicii pentru întreprinderi	6

Franța este principalul investitor în România din perspectiva numărului de proiecte. Germania și Regatul Unit ocupă locurile al doilea și, respectiv, al treilea, cu același număr de proiecte ISD anunțate în România în 2020, depășind Țările de Jos și Statele Unite, aflate pe locul 1 în 2019.

Italia este principalul investitor sub aspectul locurilor de muncă create, cu aproximativ 900 de noi locuri de muncă anunțate în 2020 pentru 2021. Pe locul al doilea, investitorii din China urmează să creeze în jur de 500 de locuri de muncă în țara noastră, urmași de cei din Franța, cu 250 de locuri de muncă. Elveția și Statele Unite ocupă și ele locuri importante în clasamentul nostru privind crearea de locuri de muncă, deținând cote de piață de 5% fiecare.

Principalele 10 țări investitoare ca număr de proiecte

	2020
 Franța	16%
 Germania	12%
 Regatul Unit	12%
 Țările de Jos	11%
 Statele Unite	11%
 Elveția	7%
 Canada	4%
 Italia	4%
 Luxemburg	4%
 Japonia	4%
 Spania	4%

Principalele 10 țări investitoare ca număr de locuri de muncă create

	2020
 Italia	45%
 China	25%
 Franța	13%
 Statele Unite	5%
 Canada	5%
 Germania	3%
 Regatul Unit	2%
 Elveția	1%
 Estonia	1%
 Austria	0.4%

Sursa: Raportul EY European Investment Monitor (EIM), 2020.

Sursa: Raportul EY European Investment Monitor (EIM), 2020.

Sectorul software și servicii IT, lider din punctul de vedere al numărului de proiecte ISD în 2020

În concordanță cu piața europeană în general și cu tendințele anului trecut, sectorul software și servicii IT din România a atras cel mai mare număr de proiecte ISD, cu o cotă de piață de 32%.

Sectorul serviciilor pentru întreprinderi, ocupantul locului al doilea în 2019, a înregistrat o scădere substanțială (de 10% a cotei de piață) în 2020. Cu toate acestea,

acest sector a reușit să genereze un număr considerabil de noi locuri de muncă pe piață.

Sectorul comerțului cu ridicata, comerțului cu amănuntul și distribuției s-a clasat al doilea, cu o cotă de piață de 18%. Sectorul care a generat cel mai mare număr de locuri de muncă, ocupând locul al treilea, este industria electronicelor.

Principalele sectoare în 2020	Numărul de proiecte de ISD	Cotă de piață	Locuri de muncă create
Software și servicii IT	18	32%	322
Comerțul cu ridicata, comerțul cu amănuntul și distribuție	10	18%	100
Produse electronice	5	9%	1000
Servicii pentru întreprinderi și servicii profesionale	4	7%	408
Produse chimice, din mase plastice și din cauciuc	3	5%	100
Producători și furnizori de mijloace de transport	3	5%	N/A
Industria agroalimentară	3	5%	N/A
Industria textilelor, îmbrăcămintei și a pielăriei	2	4%	N/A
Produse de consum	2	4%	N/A
Utilaje și echipamente	2	4%	65
Telecomunicații	1	2%	N/A
Finanțe	1	2%	N/A
Produse farmaceutice	1	2%	N/A
Industria mobilei, lemnului, ceramicii și sticlei	1	2%	N/A
Agrement, cultură și turism	1	2%	N/A
Total General	57	100%	1995

Prognoza economică de țară

Contribuția ISD la creșterea și dezvoltarea economică a României în ultimii ani nu poate fi negată, datorită aportului acestuia la dezvoltarea tehnologică, la creșterea exporturilor și la importurile de know-how.

Pandemia provocată de COVID-19 și-a lăsat iremediabil amprenta asupra performanțelor economice ale țării, așa cum se poate observa din evoluția și prognoza indicatorilor economici cheie: PIB s-a contractat cu 3,9% în 2020, consumul privat cu 5,2%, în timp ce șomajul a crescut de la 3,9% la aproape 5%.

Cu toate acestea, pot fi observate tendințe pozitive în prognoza pentru 2021. Astfel, se preconizează că PIB-ul se

va majora cu 5,1% în 2021, în timp ce consumul privat ar putea crește cu 4,9%, iar exporturile s-ar putea majora cu 9,8%. În același timp, România este campioana UE în ceea ce privește creșterea economică în primul trimestru al anului 2021, PIB-ul fiind cu 2,8% peste nivelurile de dinainte de pandemie (primul trimestru al anului 2020).

Entuziasmul din prezent reprezintă o mare oportunitate pentru România și ar trebui însoțit de reformă și asistență pentru sectorul afacerilor, de stimulente și politici de sprijin pentru investitori în vederea satisfacerii nevoilor acestora pe termen lung, astfel încât creșterea economică să devină durabilă și constantă.

		Modificarea procentuală anuală (dacă nu se prevede altfel)					
		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Creșterea PIB		7.1	4.4	4.1	-3.9	5.1	4.9
Consumul privat		10.8	7.7	4.1	-5.2	6.1	5.9
Consumul public		4.4	3.3	6.9	2	3.5	2.4
Formarea brută de capital fix		3.5	-1.1	13	6.8	5.8	7.4
Din care: echipamente		-9.9	11.6	9.5	-4.2	6.7	5.9
Exporturi (bunuri și servicii)		7.8	5.3	4.6	-9.7	9.8	8.7
Importuri (bunuri și servicii)		11.5	8.6	6.8	-5.1	11.4	10.1
Venitul național brut (VNB) (Deflator PIB)		7.2	4	4.7	-3.7	5.3	5.2
Contribuția la creșterea PIB	Cererea internă	8.2	5.1	6.5	-1.3	5.8	5.9
	Stocuri	0.8	1	-1.2	-0.9	0.4	0
	Exporturile nete	-1.7	-1.6	-1.2	-1.6	-1.1	-1
Ocuparea forței de muncă		2.4	0.1	0	-1.8	0.2	0.7
Șomajul (definiția Eurostat)		4.9	4.2	3.9	5	5.2	4.8
Remunerarea salariaților/capita		14.8	12.9	10.8	7.3	5.8	6.1
Costul unitar al muncii în termeni reali		4.7	1.9	-0.4	5.6	-2.2	0.8
Deflator PIB		4.7	6.2	6.8	3.8	3.2	2.7
Indicele armonizat al bunurilor de consum		1.1	4.1	3.9	2.3	2.9	2.7
Balanța comercială (bunuri)		-6.8	-7.5	-8	-8.8	-9.3	-9.8
Balanța de cont curent		-3.2	-4.4	-4.7	-5	-4.9	-4.6
Împrumuturi nete atrase (+) sau acordate (-)*		-1.8	-3.2	-3.3	-3.4	-3.2	-3
Datoria publică brută generală*		35.1	34.7	35.3	47.3	49.7	52.7

Sursa: Prognoza economică europeană Ediția de primăvară 2021, Comisia Europeană.

*ca procentaj din PIB

Primul an al pandemiei pe scurt

2020 a fost un an dificil pentru toate economiile, o cursă împotriva virusului și a consecințelor măsurilor de carantină, a perturbărilor lanțurilor de aprovizionare și a temerilor sociale și politice în general.

2020 a fost anul în care Joe Biden a fost ales președinte al Statelor Unite ale Americii, cu promisiuni de investiții semnificative în energia verde și readerea la Acordul de la Paris privind schimbările climatice. Fenomenele de perturbare climatică au continuat, subliniind nevoia pentru o schimbare fundamentală de perspectivă în economia globală.

Regatul Unit s-a retras oficial din Uniunea Europeană în 2020, cu un acord comercial obținut în urma unor negocieri dure. Tensiunile comerciale dintre SUA și China au continuat să afecteze ambele economii. Pandemia provocată de COVID-19 a accentuat tendințe precum regionalizarea și protecționismul, în special în sectoarele de importanță strategică. În acest context de tensiune globală, în special între cele două cele mai mari economii ale lumii, țările europene și UE încearcă să își definească poziția și rolul.

Selectarea ISD, măsurile de control al exporturilor și noi legi în domeniul concurenței sunt unele dintre modalitățile prin care guvernele intervin și influențează investițiile străine. În comparație cu practicile internaționale, UE a adoptat o abordare mult mai puțin protecționistă.

Atunci când își analizează următoarele mutări, UE trebuie să obțină un echilibru atent între promovarea comerțului extern și a investițiilor și gestionarea riscurilor implicate de acestea.

În cazul României, anul trecut a fost marcat de lupta împotriva pandemiei, având în vedere vulnerabilitatea sistemului sănătății, și de încercările de a obține stabilitate politică. Cele două runde de alegeri (parlamentare și locale) au adus un anumit nivel de continuitate din punct de vedere politic, dar ISD au avut totuși de suferit.

Scăderea ISD a fost semnificativă, dar capacitățile României în sectorul IT, proiectele de logistică și proiectele de dezvoltare în comerțul cu amănuntul au menținut pe linia de plutire ISD în țara noastră.

Investitorii revin în 2021. România trebuie să se pregătească pentru priorități noi și diferite ale liderilor de companii și pentru un mediu de afaceri reconfigurat. Odată cu punerea în practică a măsurilor de redresare, Mecanismul pentru redresare și reziliență (MRR) al UE va juca un rol important în atragerea investitorilor, vizând domenii de importanță critică precum tranziția tehnologică și economia verde. Dimensiunea și anvergura pachetelor de stimulente cuprinse în acest mecanism pot contribui la transformarea României într-o destinație atractivă pentru investiții străine pe termen lung, dacă reformele necesare sunt implementate cu succes.

2021 poate fi un moment de cotitură pentru economia locală. O viziune strategică pe termen lung privind stimularea concretă a ISD ar putea conduce la o creștere economică fără precedent. Trebuie să se recurgă la dialog, reformă și conlucrare, în contextul eforturilor făcute pentru atenuarea efectelor pandemiei în vederea atragerii de investiții străine directe.

Pe termen scurt

2021, un nou început
pentru investițiile străine
în România

75%

au declarat că pandemia
nu le-a influențat planurile
de investiții din 2021

52%

iau în considerare fiabilitatea
și gradul de acoperire ale
infrastructurii ca principal
factor în luarea deciziei de
a investi în România

2

Intențiile de investiție au crescut semnificativ față de 2020

În 2020, nicio țară europeană nu a putut evita recesiunea. La nivelul UE, reducerea creșterii PIB a fost de -6.1%, potrivit Eurostat. România a înregistrat o scădere a PIB mai mică decât media UE (-3,9%).

Ritmul imprevizibil al procesului de vaccinare și o nouă creștere a numărului de cazuri în unele țări europene, inclusiv în România, au adus și un sentiment de incertitudine în privința viitorului ISD în regiune.

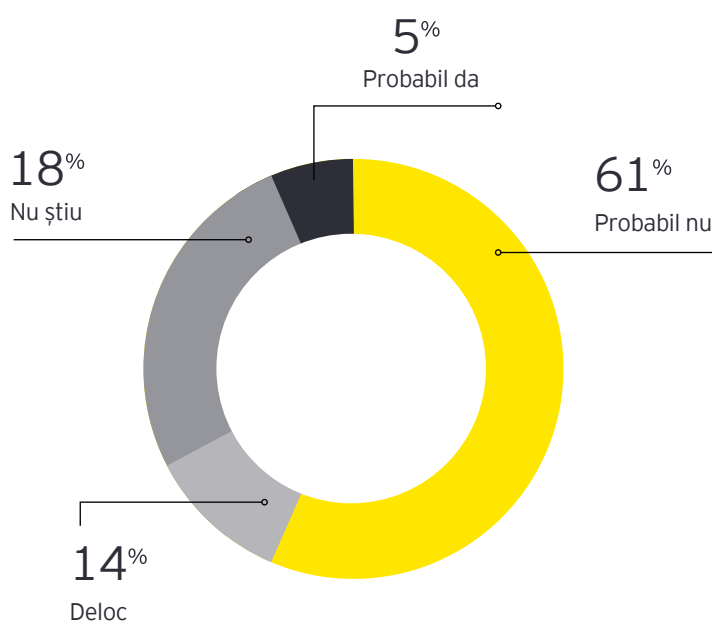
Cu toate acestea, după un an complicat pentru mediul de afaceri global, 2021 aduce optimism în arena investițiilor europene. Odată cu apariția vaccinurilor anti-COVID-19, măsurile de carantină și restricțiile s-au relaxat treptat în numeroase țări din toată Europa. Măsurile adoptate pe plan local în fiecare țară și la nivelul UE, pachetele și politicile de salvare au reușit să atenueze efectele pandemiei în cele mai vulnerabile sectoare.

Deși pandemia reprezintă principalul factor de reducere a proiectelor ISD în Europa în 2020, cele mai recente evoluții arată că influența acestui eveniment perturbator asupra ISD a scăzut.

75% dintre investitori au declarat că planurile lor de investiții pentru 2021 nu mai sunt influențate de pandemia provocată de COVID-19, în timp ce numai 5% au spus că investițiile lor sunt afectate de pandemie. Prin comparație, în 2020, 43% dintre investitori au declarat că au fost influențați de reacția locală la pandemie.

Rolul central al acestei crize se reduce constant și atenția se mută asupra schimbărilor structurale generate de aceasta, precum și asupra noilor factori care prevalează în procesul decizional în privința investițiilor.

Figura 3: S-au modificat planurile dumneavoastră de investiții pentru 2021 din cauza pandemiei provocate de COVID-19?

Proiectele din domeniul logisticii și producției, campioane pentru al doilea an consecutiv

Pandemia i-a făcut pe liderii de organizații să regândească lanțurile de aprovizionare ale companiilor lor, deoarece măsurile de carantină au provocat opriri ale activității la nivelul tuturor operațiunilor. Printre cele mai afectate au fost companiile manufacturiere și cele din domeniul lanțurilor de aprovizionare și logisticii. Interesant este faptul că acestea sunt printre principalele alegeri ale investitorilor care deja plănuiau să își înființeze sau să își extindă operațiunile în România înainte de apariția pandemiei.

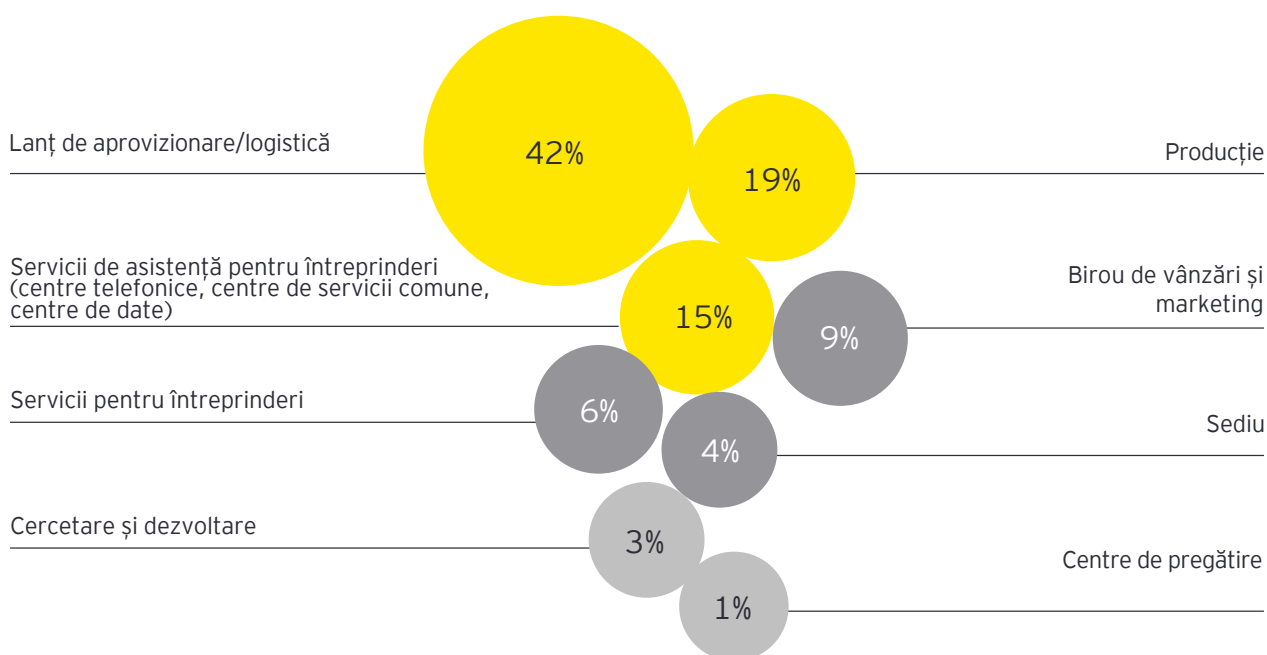
Chiar dacă liderii de companii străine consideră că România ar trebui să investească mai mult în proiecte de

infrastructură, aceștia văd potențialul României ca un centru important de producție și mobilitate al Europei.

Creșterea accentuată a investițiilor în logistică din partea comercianților online cu amănuntul, care s-au mobilizat pentru a satisface explozia cererii, a supracompensat declinul semnificativ al investițiilor în logistică ale companiilor de transport.

Producția rămâne o alegere des întâlnită în rândul companiilor care doresc să investească în România, în pofida unei ușoare scăderi (de la 34% în 2020 la 19% în 2021).

Figura 4: Ce tip de proiect de investiții dorește să implementeze sau să extindă compania dumneavoastră în România?

Infrastructură. Siguranță și securitate. Adoptarea tehnologiilor.

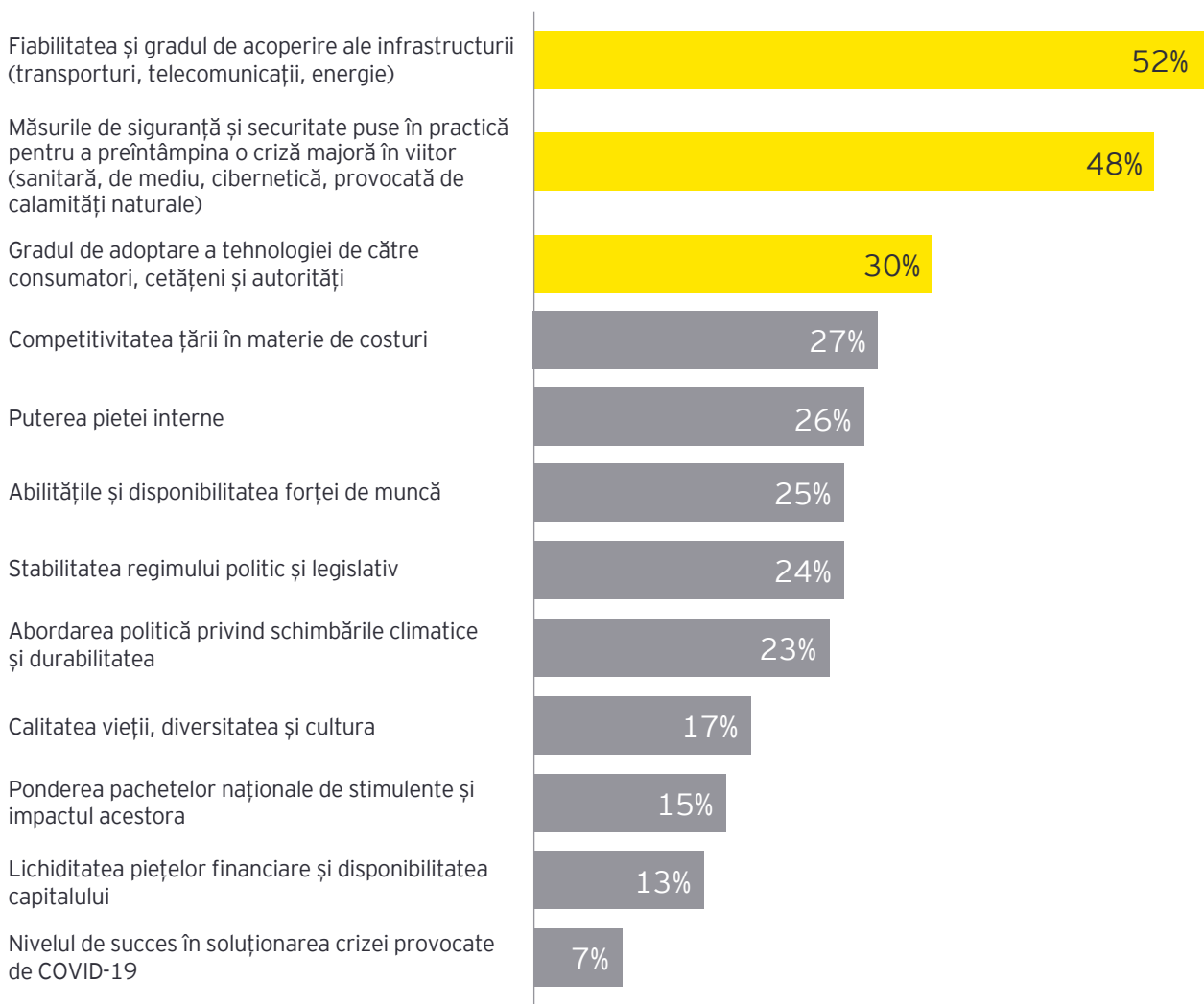
La nivel european, stabilitatea regimului politic și legislativ a fost principalul factor în luarea deciziilor de investiție. În cazul României, acest criteriu, clasat pe primul loc anul trecut, este acum considerat relevant de 24% dintre investitori (față de 66% în 2020).

Atenția s-a mutat asupra unor teme mai presante: fiabilitatea și gradul de acoperire ale infrastructurii, măsurile de siguranță și securitate și gradul de adoptare a tehnologiilor au fost indicați drept principalii factori avuți în vedere de companiile străine atunci când au

analizat posibilitatea de a investi în România.

Măsurile de gestionare a crizelor continuă să se plaseze printre principalele trei criterii pentru realizarea de investiții în România, dar au înregistrat o scădere (48% față de 63% în 2020). Infrastructura și-a păstrat nivelul de importanță, în timp ce adoptarea tehnologiilor a pătruns în rândul principalelor trei criterii datorită rolului său definitoriu în reziliența companiilor și în menținerea tuturor raporturilor pe durata pandemiei.

Figura 5: Ce factori ar putea influența decizia dumneavoastră de a selecta România ca viitoare destinație pentru înființarea sau extinderea operațiunilor companiei dumneavoastră?

Cât timp va rămâne Bucureștiul principalul punct de atracție?

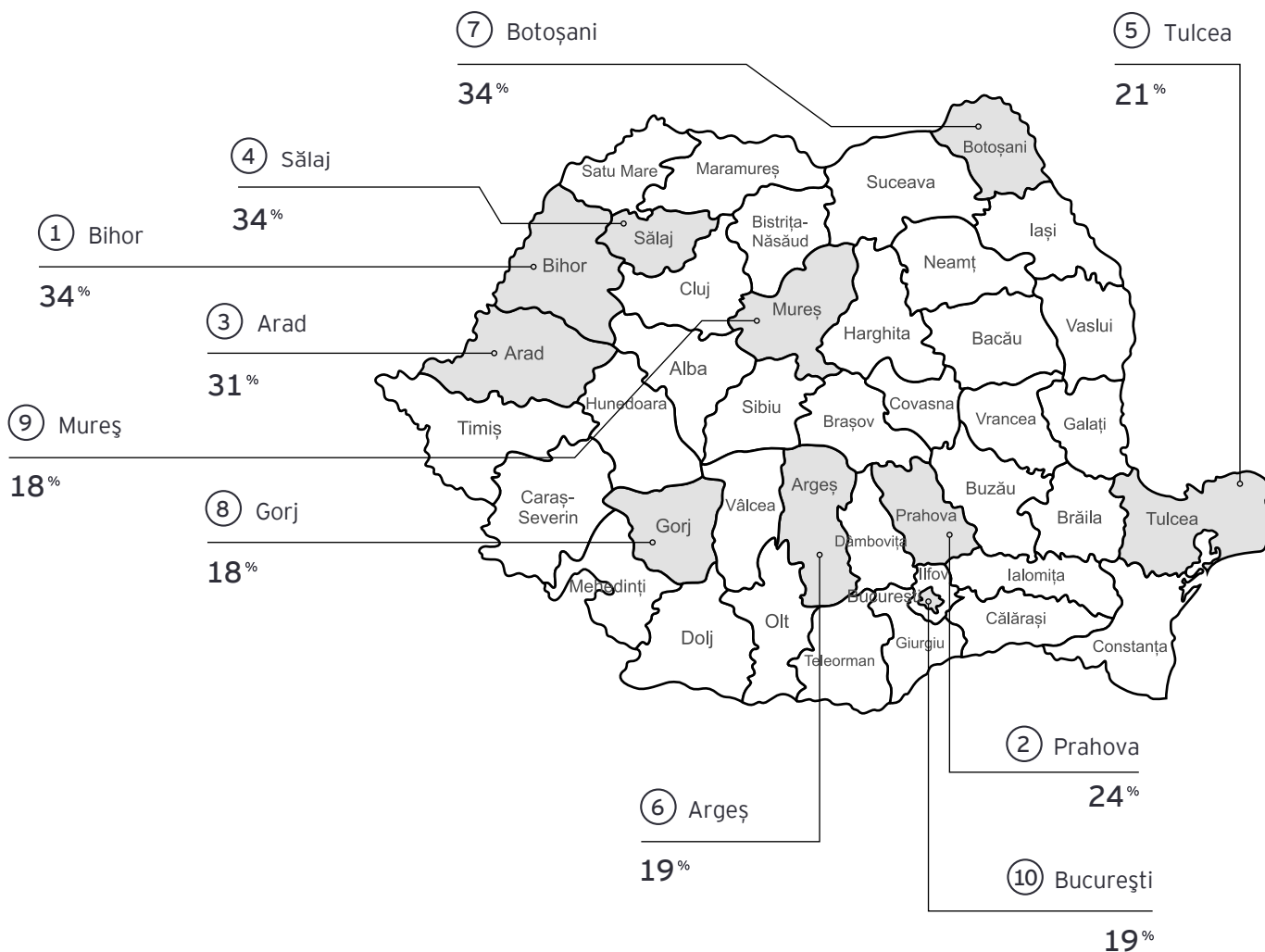
Bucureștiul reprezintă principala destinație a ISD în România de mai bine de un deceniu. Cu toate acestea, intențiile de investiții indicate în cadrul sondajului arată un interes nou pentru alte regiuni, în special regiunea vestică a României, precum și regiunea sud-estică a Munteniei.

Zona de nord-est a României nu a înregistrat progrese semnificative în privința ISD, în principal din cauza lipsei infrastructurii adecvate. Investițiile în infrastructură reprezintă o modalitate de a direcționa interesul

investitorilor spre alte regiuni în afara marilor zone metropolitane, așadar accelerarea anumitor proiecte de infrastructură ar putea plasa pe harta investițiilor alte zone geografice, care acum sunt izolate din punct de vedere economic.

În plus, introducerea de facilități fiscale menite să stimuleze investițiile și activitatea economică în afara marilor orașe ar putea să genereze creștere economică și în alte părți ale țării noastre.

Figura 6: Unde în România plănuieți să investiți?

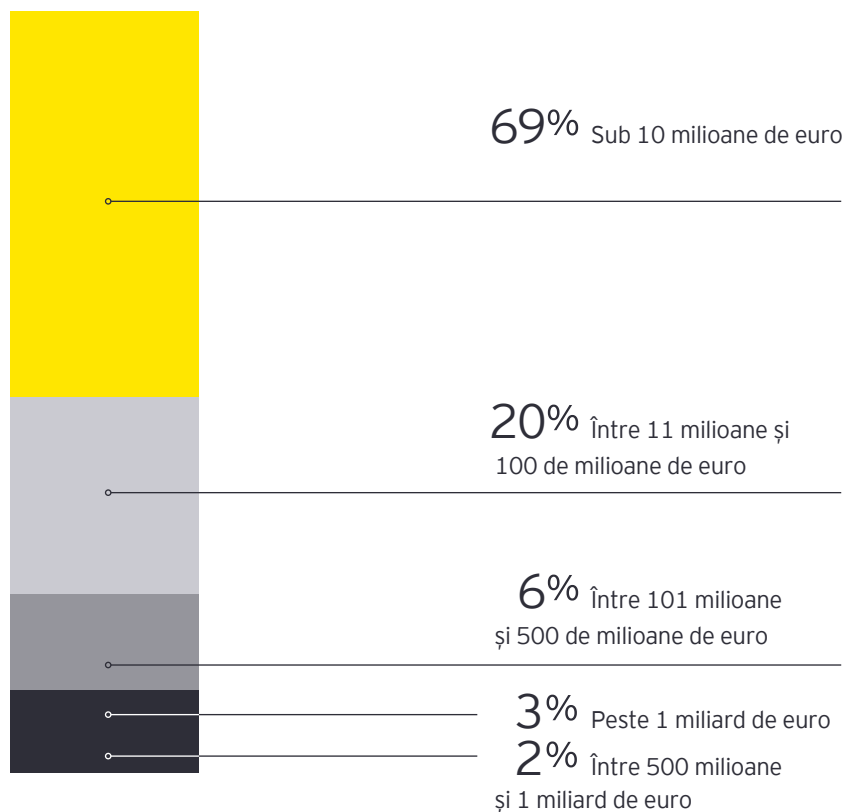
Marea majoritate a companiilor străine au planuri de investiții care sunt evaluate la mai puțin de 10 milioane de euro, un nivel suficient pentru o piață de această dimensiune.

În plus, 20% dintre investitorii intervievați au declarat că investiția lor este estimată între 11 și 100 milioane de euro, iar 6% au spus că plănuiesc să investească între 101 milioane și 500 milioane de euro. Chiar dacă aceste investiții de valoare mare sunt puțin numeroase, acestea

arată un potențial de creștere în atragerea de sume mari în piață.

Au fost anunțate tranzacții M&A importante în 2020, mai ales în sectorul energetic. Vânzarea activelor CEZ din România către Macquarie Infrastructure and Real Assets, în valoare de aproape 1 miliard de euro, este reprezentativă pentru potențialul României de a atrage tranzacții de mari dimensiuni și de a crea o piață a energiei foarte dinamică în cadrul tranziției sale către producția de electricitate cu o amprentă de carbon redusă.

Figura 7: Care este valoarea aproximativă a planurilor dumneavoastră de investiții în România în 2021?

Sectorul IT devansează industriile tradiționale ca factor de creștere

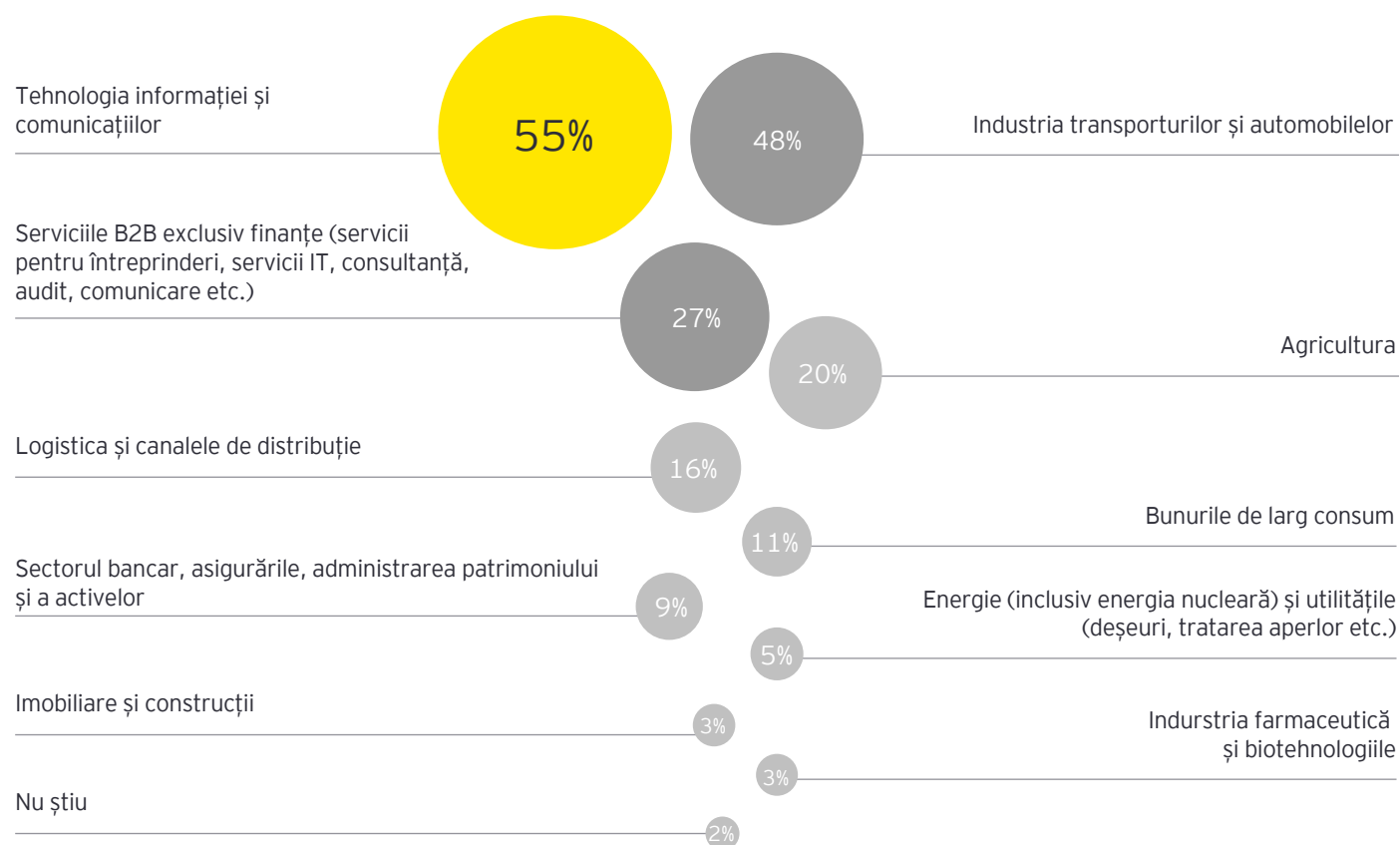
Ediția 2020 a studiului nostru a arătat că agricultura era considerată principalul sector care urma să favorizeze creșterea României. Această percepție s-a schimbat în rândul investitorilor, sectorul IT&C fiind cel care contribuie la dezvoltarea economică a țării noastre în opinia acestora, avansând de pe locul al doilea. Agricultura a căzut pe locul al patrulea, în timp ce industria transporturilor a urcat de pe locul al treilea pe locul al doilea.

Serviciile B2B au înregistrat o creștere impresionantă

comparativ cu anul trecut, 27% dintre investitori (față de 4% în ediția anterioară) considerând că acest sector reprezintă un factor de creștere economică în prezent.

Datorită ofertei de resurse umane calificate, precum și costurilor salariale relativ reduse, România are un avantaj competitiv în Europa în domeniul operațiunilor B2B, în același timp având și un nivel de protecționism redus în comparație cu concurenții săi regionali, Ungaria și Polonia.

Figura 8: În opinia dumneavoastră, care considerați că este principalul sector de activitate care reprezintă un factor de creștere pentru România în prezent?

Punct de vedere extern

Mihai Bordeanu

Managing Director Dacia South Eastern Europe,
Country Head Romania, Groupe Renault

România este și va rămâne o locație importantă pentru producătorii de componente și ansamble, peste 73% din cifra totală de afaceri a sectorului auto fiind generată de aceste companii. Aproape că nu există vehicul fabricat în Europa care să nu aibă cel puțin o componentă fabricată în România. Aceste companii își dezvoltă capacitățile de producție, investesc în dezvoltare durabilă, eficiență și multe dintre ele și în cercetare și inovare.

Industria auto traversează o perioadă de transformări, atât din punct de vedere operațional (reșezare a grupurilor/alianțelor), cât și la nivel tehnologic, prin tranziția la vehicule mai verzi, alimentate cu GPL, GNC, hibride sau electrice. Industria auto europeană se înscrie într-un trend și mai accentuat al schimbărilor, forțată fiind și de limitările impuse prin reglementările ce vizează limitarea emisiilor generate de vehicule, dar și a celor legate de procesele de producție.

Anul pandemic 2020 a generat o scădere cu 15% a cifrei de afaceri a sectorului auto românesc (la 26.4 mld euro) comparativ cu 2019. În 2021, sectorul auto din România se revitalizează și, deși a fost afectat în prima parte a anului de lipsa de semiconductori/componente electronice, ne dorim ca în a doua jumătate a anului să se atingă un nivel comparativ cu perioada de dinainte de criza sanitară.

Totuși, nu trebuie să ne mulțumim doar să producem, ci să evoluăm în egală măsură. Sectorul auto din România trebuie să se adapteze la provocările menționate anterior. Trecerea la producția cu zero emisii a vehiculelor și componentelor aferente va include utilizarea energiei verzi, adaptarea fluxurilor de fabricație, investiții în eficiența energetică și multe altele.

Pregătirea forței de muncă atât de nivel intermediar (școli tehnice profesionale duale), cât și la nivel universitar, prin colaborare strânsă cu universitățile tehnice din România trebuie să reprezinte o prioritate.

Criza COVID-19, dar și cea a semiconducătorilor/componentelor electronice au arătat interdependența crescută la nivelul sectorului auto, cât și necesitatea localizării furnizorilor cât mai aproape de centrul de fabricație a produsului final. Companiile au reacționat și au început să inițieze programe în acest sens.

România este și va rămâne o locație importantă pentru producătorii de componente și ansamble, peste 73% din cifra totală de afaceri a sectorului auto fiind generată de aceste companii. Aproape că nu există vehicul fabricat în Europa care să nu aibă cel puțin o componentă fabricată în România. Aceste companii își dezvoltă capacitățile de producție, investesc în dezvoltare durabilă, eficiență și multe dintre ele și în cercetare și inovare.

România are în continuare un potențial crescut în ceea ce privește sectorul auto, iar prezența celor doi producători de automobile, precum și a unei rețele de furnizori puternic dezvoltate, dar mai ales dezvoltarea continuă a activităților acestora dovedesc încă o dată acest fapt.

Mihai Bordeanu

Managing Director Dacia South Eastern Europe,
Country Head Romania, Groupe Renault

Pe termen lung

Cum se poate pregăti
România pentru
următorul capitol?

36%

consideră că România
ar trebui să își concentreze
eforturile asupra sprijinirii
IMM-urilor

52%

consideră că atractivitatea
României va crește
după pandemie

3

Dinamica lanțurilor de aprovizionare postpandemie

Pandemia a afectat operațiunile de lanț de aprovizionare și logistică în întreaga Europă din cauza restricțiilor, măsurilor de carantină și altor măsuri puse în practică pentru a preîntâmpina răspândirea virusului COVID-19.

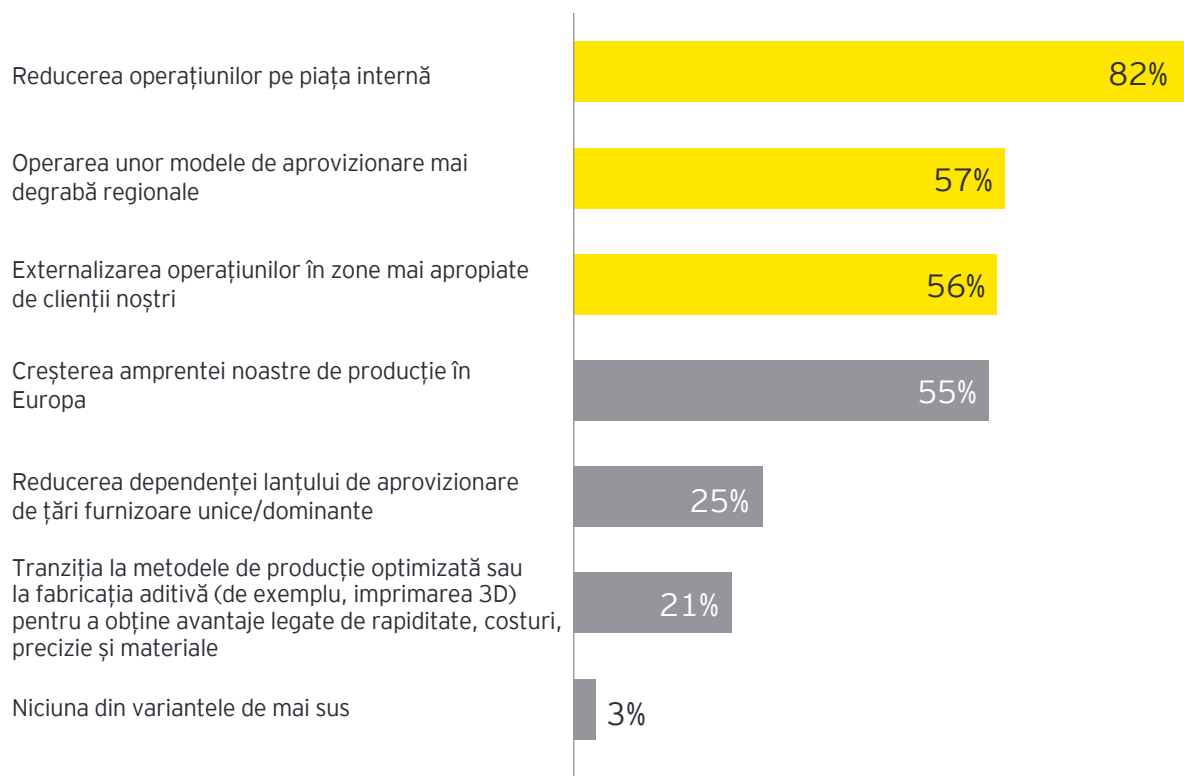
Deși statele relaxează treptat aceste măsuri și își redeschid economiile, 2020 a schimbat într-o anumită măsură modelele și strategiile lanțurilor de aprovizionare. Companiile caută tot mai mult să își readucă activitățile pe piețele lor de origine, administrând modele de aprovizionare mai degrabă regionale și venind mai aproape de clienții lor.

Sporirea capacităților de producție în Europa reprezintă în

continuare o opțiune importantă pentru liderii de companii, deși această strategie a înregistrat o scădere de popularitate față de nivelurile din 2020 (20% comparativ cu 26% în 2020)

România, un centru al operațiunilor de logistică și producție tot mai mare în Europa de Est, poate atrage actori importanți din industrie datorită competitivității sale în materie de costuri și a ofertei de forță de muncă. Oportunitatea unei piețe mai apropiate pentru investitorii din Europa Occidentală poate oferi României proiecte ISD importante, cu condiția să poată asigura o dezvoltare constantă și predictibilă a infrastructurii locale.

Figura 9: Cum vă veți schimba modelul lanțului de aprovizionare comparativ cu cel de dinainte de pandemia provocată de COVID-19?

Cum va arăta economia globală după pandemie?

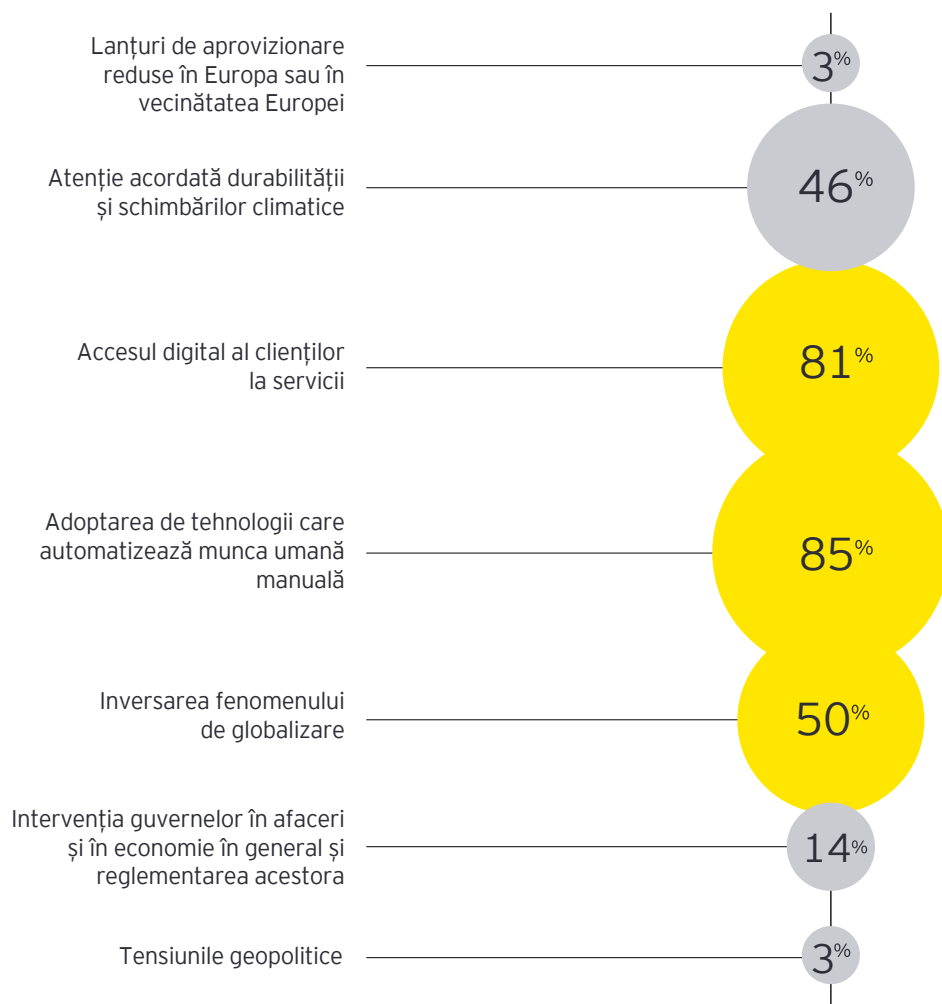
Tehnologia a reprezentat nucleul planului de reziliență pentru numeroase sectoare de activitate și se dezvoltă într-un ritm mai rapid decât cel pe care și-l imaginau liderii de companii.

Prin urmare, nu este surprinzător că investitorii consideră adoptarea de tehnologii care vor automatiza procesele manuale efectuate de oameni drept tendința care va înregistra cea mai mare accelerare în următorii trei ani. 85% dintre respondenți consideră această tendință ca fiind definitorie după încheierea pandemiei. În mod similar, adoptarea accesului digital al clienților la diverse servicii este văzută ca o tendință în creștere de 81% dintre liderii de companii.

Având în vedere efectele pe care pandemia le-a avut asupra mobilității, conectivitatea și refuzul globalizării prin protecționism și populism, 50% dintre investitori sunt de părere că acest fenomen se va inversa din cauza crizei provocate de COVID-19. Rămâne de văzut ce impact va avea această percepție asupra lanțurilor de aprovizionare și dinamicii comerțului.

Nu este o noutate faptul că sustenabilitatea și schimbările climatice devin preocupări tot mai prezente în rândul investitorilor, 46% dintre aceștia spunând că, în următorii ani, atenția acordată acestor două aspecte va crește în toate sectoarele de activitate.

Figura 10: Care dintre următoarele tendințe considerați că se vor intensifica cel mai mult ca urmare a pandemiei provocate de COVID-19?

O economie verde pentru România

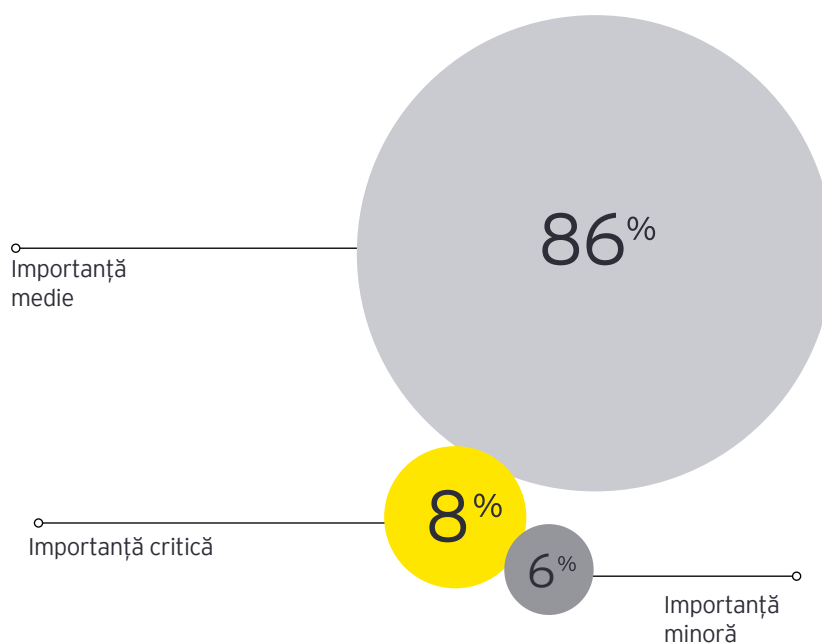
Europa este considerată un lider global în domeniul ecologiei de către 85% dintre investitorii străini, potrivit ediției de 2021 a Studiului de atractivitate pentru Europa. Având în vedere eforturile UE în a soluționa cele mai importante aspecte legate de durabilitate și schimbările climatice, acest procentaj este o reflexie a eforturilor colective întreprinse de țările europene, inclusiv de România, în ceea ce privește cadrele legislative, acordurile și politicile.

La nivelul sectoarelor de activitate, durabilitatea ecologică nu este deocamdată considerată de o importanță critică de un procentaj semnificativ dintre investitorii străini. 86% dintre respondenți (față de 68% la nivel european) au declarat că durabilitatea ecologică este de o importanță medie, în timp ce 8% (față de 24% la nivel european) au spus că acest aspect este esențial pentru strategia lor de investiții.

Aceste date arată o creștere a gradului de conștientizare în ceea ce privește aspectele de mediu, dar, în același timp, problemele legate de durabilitate nu sunt considerate încă o prioritate principală.

România beneficiază de multiple oportunități pentru a realiza schimbări considerabile în direcția unei economii responsabile față de mediu prin intermediul Pactului ecologic european și al Mecanismului pentru o tranziție justă, precum și al altor fonduri care se adresează economiei verzi: Mecanismul de redresare și reziliență, Fondul pentru inovații, Fondul pentru modernizare. Pentru a avea succes în această tranziție, este necesară implicarea activă a mediului de afaceri în aceste planuri pentru o economie europeană circulară, verde.

Figura 11: Cât de importantă este durabilitatea ecologică pentru strategia dumneavoastră de investiții?

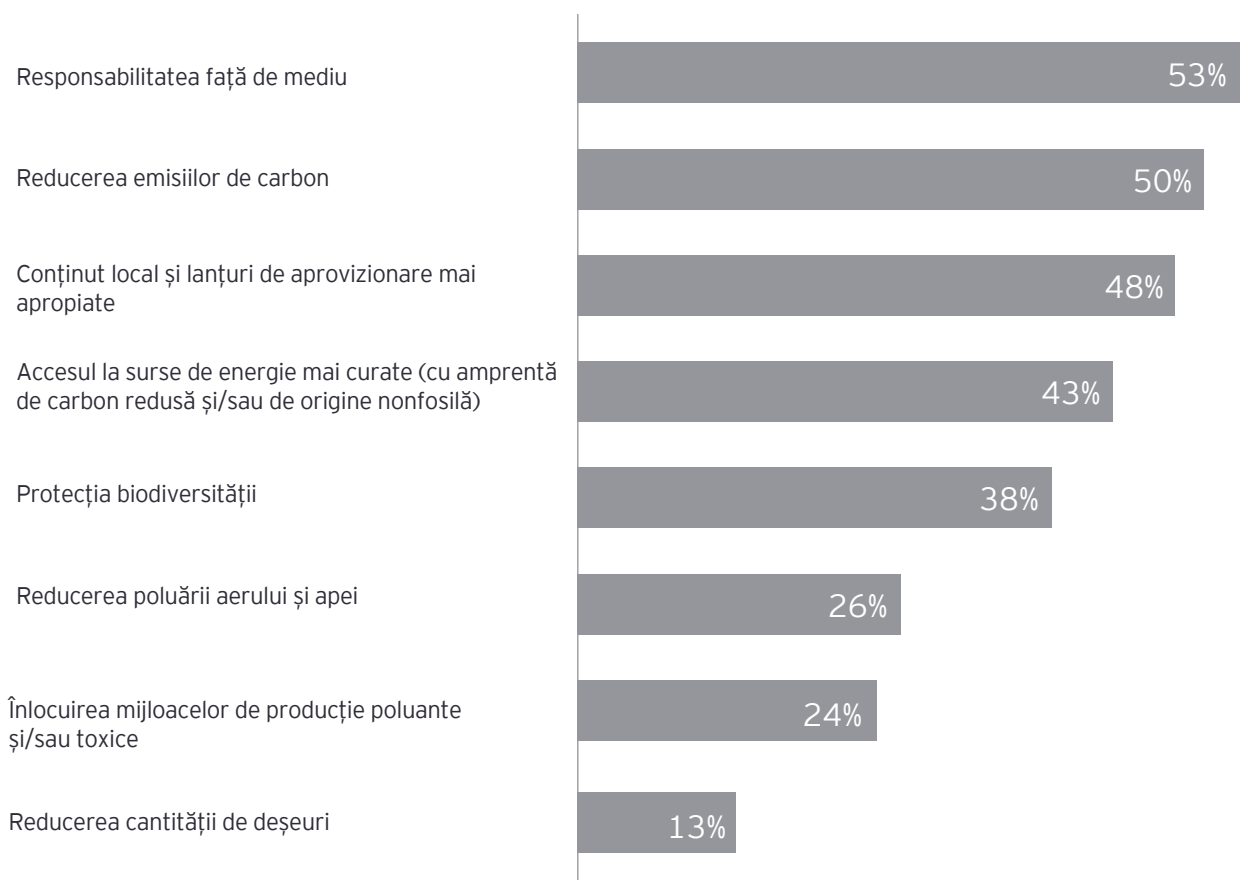
Decarbonarea și ameliorarea responsabilității față de mediu sunt considerate priorități de top de către jumătate dintre investitori. Politicile și reglementările climatice sunt urmărite îndeaproape de investitori, în timp ce consumatorii conștientizează tot mai mult impactul pe care companiile îl au asupra mediului, precum și strategia de mediu generală a acestora.

Planurile ambițioase ale Europei de a avea o amprentă de carbon neutră până în 2050 și de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră cu

55% până în 2030 creează un număr imens de oportunități de investiții străine, cum ar fi în producția de energie regenerabilă (eoliană și solară), în producția de hidrogen verde pentru uz industrial și în producția de vehicule electrice.

În concordanță cu tendința de regionalizare declanșată de pandemie, 48% dintre investitori consideră, de asemenea, că lanțurile de aprovizionare mai apropiate și conținutul local vor reprezenta priorități pentru investițiile lor viitoare.

Figura 12: Care dintre următoarele teme vor reprezenta priorități în viitoarele dumneavoastră proiecte de investiții?

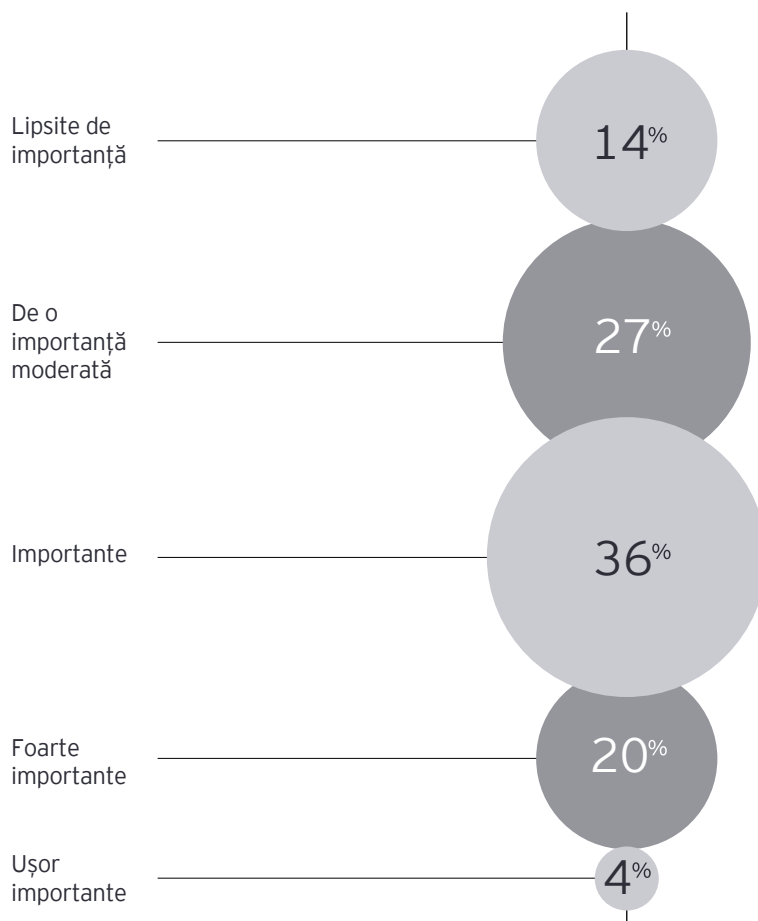
Pactul ecologic european prevede clar nevoia de a redefini activitățile economice și strategiile de investiții în următoarele decenii. Acest pact reprezintă o oportunitate importantă pentru statele membre UE și ar putea face Europa tot mai atractivă pentru activitățile din domeniul tehnologiilor ecologice.

Reglementările corespunzătoare și sprijinul guvernamental ar trebui să reprezinte fundamentul tranziției spre o mai mare durabilitate ecologică. 83% dintre investitorii străini consideră că politicile solide și durabile privind tehnologiile ecologice reprezintă un factor important în planurile lor de investiții în România. Cu toate că România face progrese în domeniul politicilor privind tehnologiile ecologice, în special în sectorul energiei regenerabile, este imperativ ca țara noastră să profite de sprijinul financiar oferit prin intermediul

Pactului ecologic, precum și al Mecanismului de redresare și reziliență. MRR prevede ca cel puțin 37% din cheltuieli să fie direcționate spre investiții și reforme în domeniul climatic.

Disponând de pârghii suficiente în vederea realizării acestei transformări, România ar putea să își dezvolte industria tehnologiilor ecologice și să urmeze modelele din Europa Occidentală. Potrivit Studiului de atractivitate pentru Europa, tehnologiile ecologice și sursele de energie regenerabilă sunt considerate sectorul care va favoriza creșterea economică a Europei în anii următori. Prin urmare, ca stat membru al UE, România dispune de toate oportunitățile pentru a atrage investitori prin politici adecvate și pentru a se alătura destinațiilor majore pentru investițiile străine directe în tehnologiile ecologice.

Figura 13: Când compania dumneavoastră ia decizii privind investițiile străine, cât de importante sunt politicile solide și durabile privind tehnologiile ecologice în a stabili dacă investiți în România?

În 2020, investitorii considerau că principalele trei priorități cărora România trebuie să le acorde atenție sunt: educația și dezvoltarea abilităților, sprijinirea sectoarelor de înaltă tehnologie și inovație și investițiile în infrastructură. La un an după apariția pandemiei, investitorii străini văd lucrurile diferit. Majoritatea investitorilor consideră că, pentru a își păstra poziția competitivă în economia globală, România trebuie să sprijine întreprinderile mici și mijlocii, să încurajeze politicile și atitudinile de protecție a mediului și să amelioreze calitatea produselor și serviciilor sale.

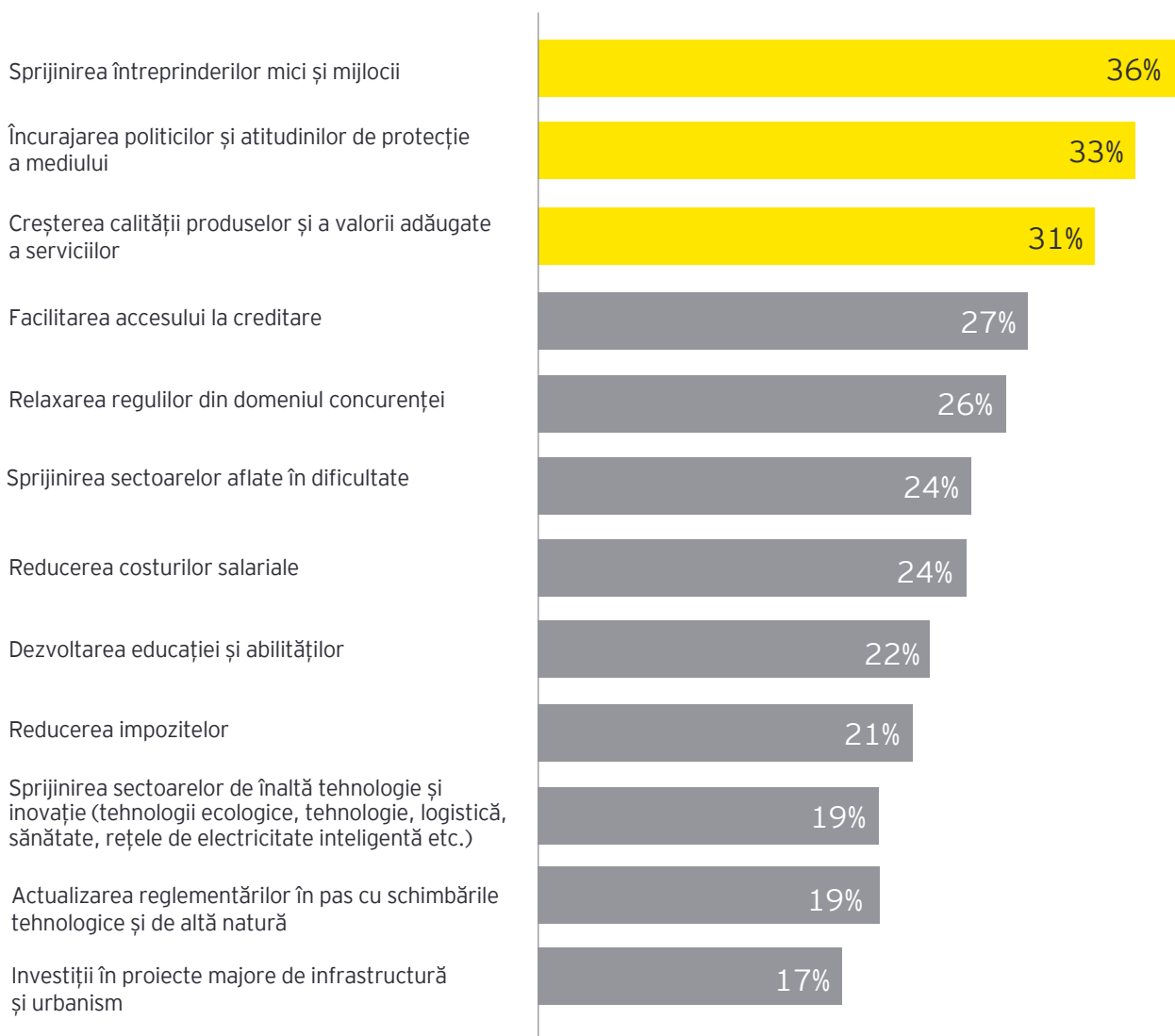
Pandemia a fost în special dificilă pentru companiile mici și mijlocii, care au fost mai vulnerabile la perturbările lanțurilor de aprovizionare și la măsurile restrictive. Prin urmare, sprijinirea IMM-urilor ar putea reprezenta un mecanism

de redresare necesar pentru România și, în același timp, o soluție pentru a deveni mai competitivă pe piața globală. Programele de redresare ale UE vor crește atractivitatea pe termen lung, dar sunt necesare și stimulente pe termen scurt la nivel național, cu condiția ca acestea să nu reprezinte o povară pentru economie.

Nevoia de politici și comportamente de protecție a mediului mai solide reprezintă o aliniere la tendințele globale în ceea ce privește durabilitatea, pe care România trebuie să le adopte pentru a își menține atractivitatea.

Accesul la creditare și relaxarea regulilor din domeniul concurenței sunt și ele unele dintre măsurile cărora investitorii le acordă o importanță mare, aceștia dorindu-și sisteme fiscale solide care să le sprijine investițiile.

Figura 14: În opinia dumneavoastră, asupra căror aspecte trebuie să își canalizeze România eforturile pentru a-și păstra poziția competitivă în economia globală?

Punct de vedere EY

Alex Milcev

Liderul departamentului EY de
Asistență Fiscală și Juridică

Totuși, această infuzie de capital nu poate fi obținută în absența unor factori extrem de importanți, cum ar fi stabilitatea și predictibilitatea mediului fiscal. Până acum, guvernul a rezistat oricăror tentații de a modifica taxele, oferind mediului de afaceri încrederea și confortul de care avea nevoie.

Oprire. Resetare. Redresare

„Creșterea spectaculoasă” a economiei României, despre care a relatat recent presa locală și internațională, evidențiază toate veștile bune provenind din economia locală care „a depășit toate așteptările”: 2,8% în primul trimestru al anului 2021, un avans important față de ultimul trimestru al anului 2020, în care bugetul a înregistrat cele mai mari venituri din anul pandemiei. Mai mult, prognoza de primăvară a Comisiei Europene anticipează o creștere de 5,1% în 2021 și de 4,9% în 2022.

Așadar, iată-ne ajunși aici, la un an de la înghețarea tuturor investițiilor, înregistrând o redresare a economiei mult mai rapidă decât am fi anticipat și fiind mult mai optimiști decât am fi sperat.

Dar cum rămâne cu felul în care am ajuns în acest punct? Un drum dificil, dacă analizăm cifrele: deficit bugetar de aproape 10% până la finalul lui 2020, scădere a veniturilor fiscale cu 3,3%, cu un minus de 7% numai la capitolul TVA (în principal din cauza rambursărilor anticipate), de 2,4% la accize și de 9,8% la impozitul pe profit. Singura creștere în domeniul veniturilor fiscale a provenit din colectarea impozitelor pe venit - 0,2%.

Este evident cât de mult a așteptat mediul de afaceri reacția de sprijin a guvernului, iar autoritățile au reacționat rapid, oferind facilități fiscale, prin eşalonarea obligațiilor de plată sau prin anularea majorărilor și penalităților sau prin alte stimulente.

Astfel, statul a transmis un semnal important investitorilor, mediului de afaceri în general, și anume că guvernul este partenerul lor. Un mesaj important, mai ales în perioadele dificile. Iar companiile au răspuns pe măsură: plățile către bugetul de stat au fost susținute chiar și la apogeul pandemiei.

În plus, așa cum am constatat prin ediția 2020 a Studiului de atractivitate EY pentru România, mai bine de jumătate dintre investitorii străini nu au făcut nicio schimbare în proiectele de investiții planificate și numai 46% și-au anulat, diminuat sau întrerupt investițiile. În acest an, avem speranțe mari: potrivit

ediției 2021 a studiului, 66% dintre investitori plănuiesc în următoarele 12 luni (peste media europeană de 41%), față de doar 27% în 2020.

Acesta este un semn care dovedește că economia funcționează, că este conectată la celelalte economii europene. Că nu a luat „gripa”. Această fotografie la minut arată bine. Și veștile sunt și mai bune pentru că, spre deosebire de țările vecine, România nu a investit sume semnificative în programele de salvare.

La ce ne putem aștepta? Întotdeauna la lucruri bune: am vrea să vedem că parteneriatul stat-companii dă roade, în beneficiul ambelor părți: mediul de afaceri și economie. Venirea noilor investiții este foarte necesară și dezirabilă, indiferent dacă acestea sunt străine sau autohtone, și la fel este și dezvoltarea celor existente. Infuzia de capital este esențială în revenirea economică și în redresarea din anii următori.

Totuși, această infuzie de capital nu poate fi obținută în absența unor factori extrem de importanți, cum ar fi stabilitatea și predictibilitatea mediului fiscal. Până acum, guvernul a rezistat oricăror tentații de a modifica taxele, oferind mediului de afaceri încrederea și confortul de care avea nevoie.

În schimb, guvernul a recurs la întărirea colectării taxelor, un proces care a fost accelerat de evenimentele declanșate de pandemie. Conectarea caselor de marcat la serverele Ministerului Finanțelor și inițierea proiectului SAF-T sunt pași care, împreună cu emiterea facturilor electronice, vor permite realizarea obiectivelor anunțate de administrația fiscală: creșterea proporției veniturilor fiscale colectate în PIB cu 2,5% și reducerea deficitului de colectare a TVA cu până la 10% până în 2024.

Deși, pe termen scurt, reformele inițiate de autorități ar putea însemna timp și resurse suplimentare consumate de mediul de afaceri, pe termen lung acestea vor aduce asanarea mediului de afaceri: mai multă echitate și concurență reală.

Alex Milcev

Liderul departamentului EY de Asistență Fiscală și Juridică

Economia digitală este principalul sector care va susține creșterea României, 63% dintre investitori considerând că sectorul digital are potențialul de a domina mediul de afaceri românesc. Industria produselor de larg consum se plasează pe locul al doilea și se anticipează că va juca un rol important în creșterea economică viitoare a României, alături de industria auto și a mobilității.

Potrivit Studiului de atractivitate pentru Europa, economia digitală este văzută drept principalul sector și în Europa de către 51% dintre investitorii străini. Pandemia a accelerat digitalizarea, ajutând sectoarele, precum IT, telecomunicații și media, să se dezvolte și să influențeze alte sectoare. Dar cum se poate transpune dezvoltarea sectorului digital în creștere generală?

Mecanismul de redresare și reziliență prevede că fiecare stat membru UE trebuie să aloce în propriul plan MRR cel puțin 20% din cheltuieli în vederea sprijinirii tranziției digitale. Importanța economiei digitalizate este astfel subliniată în cadrul procesului de redresare de după pandemie. Digitalizarea administrației și a serviciilor publice este esențială pentru facilitarea investițiilor străine în țara noastră.

Infrastructura digitală reprezintă baza de dezvoltare pentru

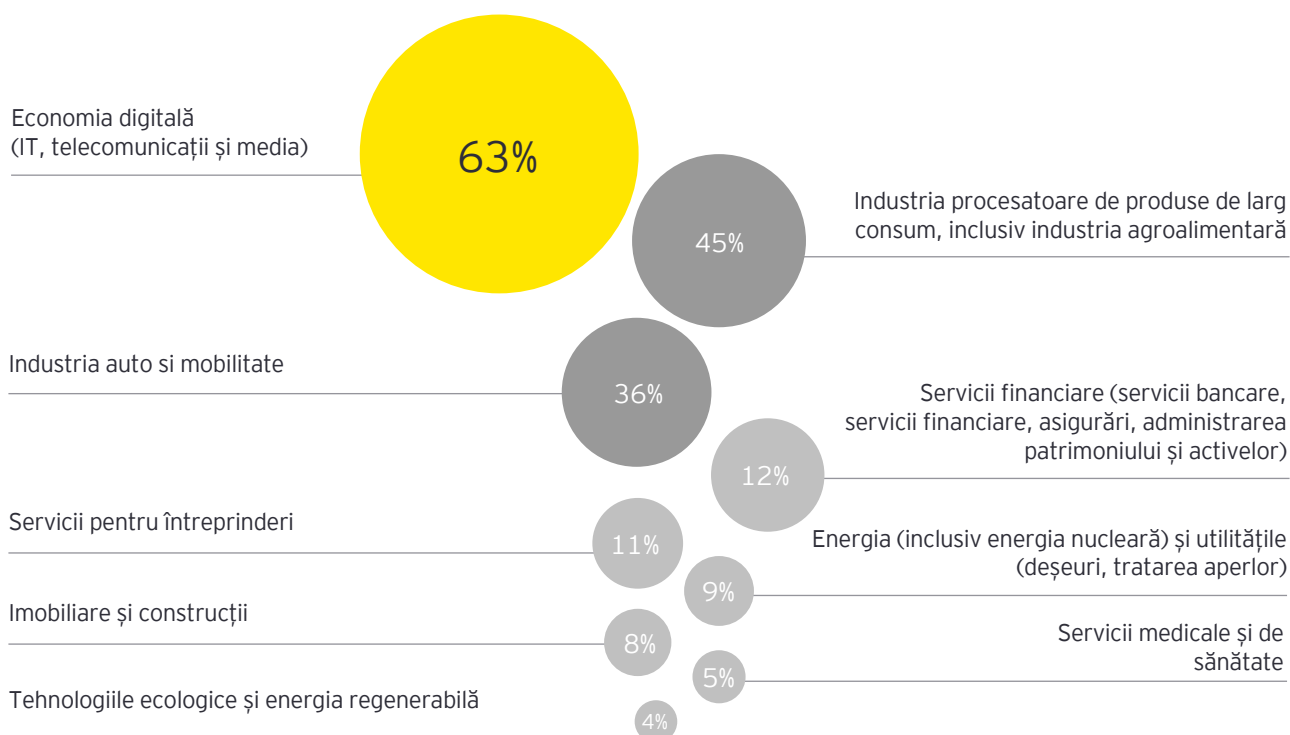
innumeroase sectoare. Acesta este motivul pentru care companiile și investitorii iau în considerare destinațiile care beneficiază de infrastructura și resursele digitale necesare.

Potrivit Studiului de atractivitate pentru Europa, 89% dintre investitori consideră că disponibilitatea forței de muncă cu abilități tehnologice este de o importanță critică în stabilirea destinațiilor investițiilor lor. Rata de adoptare a tehnologiilor digitale de către populație și protecția drepturilor de proprietate intelectuală reprezintă de asemenea factori importanți, avuți în vedere de către liderii de companii.

România este competitivă din punct de vedere tehnologic, beneficiind de resurse umane competente și de infrastructură digitală. Acest aspect poate permite economiei digitale să favorizeze creșterea în anii următori, cu condiția ca politicile și finanțările publice atractive să rămână elemente esențiale ale imaginii de ansamblu.

Potențialul recunoscut al României în industria produselor de larg consum și în cea a construcției de automobile este o altă confirmare a atractivității sale în materie de proiecte de producție și a capacităților acesteia.

Figura 15: În opinia dumneavoastră, care sectoare de activitate vor reprezenta motorul creșterii României în anii următori?

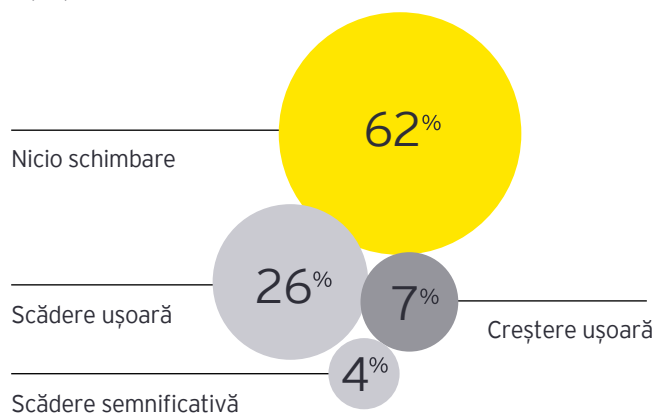
Transformarea atractivității în cifre reale

Actualul optimism din economia României în legătură cu investițiile străine directe nu este considerat o sursă directă de creștere a investițiilor. După o scădere severă în 2020, 62% dintre investitori sunt de părere că nu va exista o

schimbare a ISD în țara noastră după o perioadă de recuperare după pandemie. Numai 7% dintre liderii de companii cred că România va atrage chiar mai multe ISD după pandemie.

Figura 16:

Preconizați o creștere sau o scădere a investițiilor străine directe în România după o perioadă de recuperare după pandemia provocată de COVID-19?

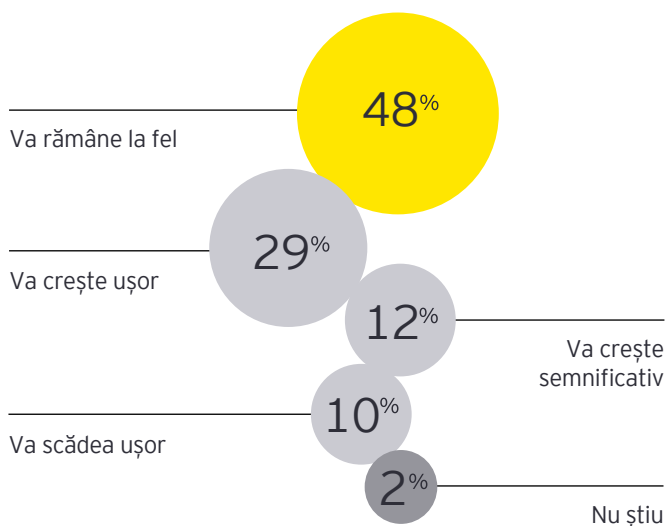

Cu toate acestea, sunt viabile perspectivele României de a deveni o putere regională în privința ISD: 41% dintre investitori consideră că România va fi mai atractivă pentru investitorii străini în următorii trei ani, având încredere în capacitățile locale. 62% dintre liderii de companii sunt de părere că

atractivitatea Europei va crește în următorii trei ani, potrivit Studiului privind Europa. Deși beneficiază de un nivel de atractivitate mai mic decât media europeană, constanța acestui procentaj (identic cu cel din 2020) arată că economia noastră este stabilă și nu a fost la fel de mult afectată de criza sanitară ca alte economii.

Figura 17:

În ce măsură credeți că va evolua atractivitatea României în următorii trei ani?

Recomandări

1

Acordarea de prioritate transformării digitale

Transformarea digitală pare să fie o temă comună și stringentă pentru investitorii din toată lumea. Resursele asociate cu tehnologia influențează de ceva timp destinațiile unde investitorii aleg să își extindă sau să își stabilească operațiunile, dar acești factori nu au fost niciodată atât de semnificativi pentru companii și consumatori precum în prezent. Pandemia a intensificat nevoia pentru competențe digitale și infrastructură și servicii digitale.

Potrivit Studiului de atractivitate pentru Europa, 92% dintre investitorii internaționali au declarat că disponibilitatea forței de muncă cu abilități tehnologice este un factor important în stabilirea destinațiilor investițiilor lor. Studiul nostru arată că cele mai importante două tendințe viitoare sunt de asemenea asociate cu tehnologia: 85% dintre investitori sunt de părere că adoptarea tehnologiilor care automatizează procesele umane se va accelera în următorii trei ani, în timp ce 81% consideră că accesul digital va predomina mai mult în serviciile pentru clienți.

20% din asistența financiară alocată României din Mecanismul pentru redresare și reziliență trebuie utilizată pentru a încuraja transformarea digitală prin digitalizarea administrației publice, capacități cloud, servicii în bandă largă rapide și perfecționarea digitală. Putem spune că intrăm într-o nouă eră digitală, o perioadă în care inovația, educația și adoptarea tehnologiilor digitale ar putea oferi României un avantaj competitiv în regiune.

2

Dezvoltarea sectoarelor serviciilor logistice și producției și investiții în infrastructură fiabilă

Sectoarele serviciilor logistice și producției au devenit forțe motrice esențiale pentru economia României: în 2021, pentru al doilea an consecutiv, proiectele ISD în logistică și producție sunt cele mai populare alegeri în rândul investitorilor. Acest fapt subliniază potențialul României de a deveni un centru de producție și logistică în regiune. Dar, pentru ca acest lucru să se întâmple, resursele umane trebuie completate de inovație tehnologică, reziliență a lanțului de aprovizionare și, în primul rând, de o infrastructură solidă și fiabilă.

54% dintre investitori iau în considerare readucerea activităților pe piețele lor interne, pentru a evita potențialele perturbări similare cu cele din 2020. 52% dintre investitori ar lua în considerare o investiție în România, dacă infrastructura s-ar dovedi fiabilă și ar avea o acoperire bună. Pentru a atrage investitorii care în prezent ezită să își extindă operațiunile în alte țări, investițiile în infrastructură s-ar putea dovedi cruciale. Din fericire, România va accesa fonduri de asistență considerabile prin intermediul Mecanismului de redresare și reziliență, aproape 30% dintre acestea fiind destinate infrastructurii de transport, o investiție foarte necesară și îndelung așteptată.

3

Sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii și concentrarea asupra stimulentei și politicilor fiscale atractive

Întreprinderile mici și mijlocii au fost cele mai afectate de pandemie, din cauza capacității reduse a lanțurilor lor de aprovizionare, fragilității financiare, rezervelor de numerar mai mici, precum și din cauza resurselor limitate pentru adoptarea de instrumente digitale pentru reziliență economică.

Majoritatea investitorilor care au participat la studiul nostru au evaluat sprijinul acordat IMM-urilor drept principalul aspect asupra căruia România trebuie să se concentreze pentru a deveni mai competitivă în economia globală. Pachetele de stimulente și salvare pot juca un rol important în această privință, cu condiția să nu reprezinte o povară pentru economie. În plus, politicile publice care vizează stimularea spiritului antreprenorial pot favoriza creșterea economică a României și, în același timp, o pot face mai atractivă pentru investitorii care caută un sector economic solid.

4

Atenție mai mare acordată politicilor de mediu și sustenabilitate

Sustenabilitatea a reapărut ca un element de redresare economică și socială, în contextul în care pandemia a determinat companiile și consumatorii să își regândească impactul și acțiunile. Credem că, pentru a construi o lume care funcționează mai bine, o lume a durabilității ecologice, trebuie să fie implicate guvernele, oamenii de știință, companiile și societatea.

În ultimul deceniu, mediul de afaceri a fost supus la presiuni pentru a acționa într-un mod durabil, prin dispoziții legislative și prin exigențele actorilor interesați. Multe organizații au luat notă cu privire la această situație și în prezent iau în considerare durabilitatea ecologică în evaluarea deciziilor de afaceri importante, inclusiv locul în care își stabilesc operațiunile. Cu toate acestea, într-un context climatic incert, nu a devenit principala prioritate: 86% dintre investitori consideră că durabilitatea ecologică este de o importanță medie în strategiile lor de investiții. Planurile ambițioase ale Europei de a avea o amprentă de carbon neutră până în 2050 și de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră cu 55%

până în 2030 ar putea crea numeroase oportunități de investiții străine. Pe plan local, există totuși o nevoie de „leadership ecologic”: o treime dintre investitori sunt de părere că România ar trebui să își concentreze eforturile în direcția încurajării politicilor și atitudinilor de protecție a mediului pentru a își menține poziția în economia globală.

Construirea unei economii a României mai puternice care să poată atrage investiții străine mari ar putea însemna și construirea unei economii verzi, circulare. Factorii de decizie politică, mediul de afaceri și cetățenii trebuie să joace un rol activ în accelerarea acestei tranziții, printr-o conduită responsabilă față de mediu și prin politici publice corespunzătoare. În această privință, România dispune de sprijinul financiar adecvat pentru a face această tranziție mai ușor: cel puțin 37% din fondurile asigurate prin Mecanismul de redresare și reziliență vor fi direcționate către investiții și reforme în domeniul climatic. Aceasta este o oportunitate imensă pentru a atrage investiții verzi în regiune și pentru a dezvolta tehnologii ecologice, clădiri eficiente energetic, alimentate din surse de energie regenerabile și sisteme de transport durabile din punct de vedere ecologic.

5

Sprijinirea forței de muncă și a perfecționării competențelor

Resursele umane sunt considerate adeseori cel mai important factor pentru investitori în evaluarea unei țări ca potențială destinație pentru ISD. Sprijinirea forței de muncă locale este un imperativ pentru orice țară care are ca obiectiv creșterea economică, deoarece o populație activă calificată este un factor cheie pentru orice investitor străin.

În ultimele decenii, locurile de muncă și activitățile economice s-au aflat într-o continuă transformare. Pandemia a accelerat această tendință prin adoptarea tehnologiilor digitale într-un ritm intensiv. Deși teleducă a devenit modul de operare predominant, multe companii doresc ca lucrătorii să fie prezenți la locul de muncă într-o anumită măsură pentru a încuraja o cultură a colaborării în muncă. Prin urmare, abilitățile joacă încă un rol în dinamica ISD.

Având în vedere locurile de muncă pierdute și transformările în dinamica muncii provocate de pandemie, factorii de decizie, mediul academic și mediul de afaceri trebuie să colaboreze pentru a sprijini forța de muncă locală și pentru a se asigura că aceasta dispune de abilitățile de care vor avea nevoie companiile în viitor. Recalificarea și perfecționarea sunt elemente centrale în dobândirea mult necesarelor competențe digitale.

Metodologie

Atractivitatea reală a României pentru investitorii străini

Evaluarea noastră privind realitățile investițiilor străine directe în România se bazează pe European Investment Monitor (EIM), baza de date proprietate exclusivă a EY, produsă în colaborare cu OCO. Această bază de date urmărește proiectele ISD care au avut drept rezultat crearea de noi unități și locuri de muncă. Prin excluderea investițiilor de portofoliu și a fuziunilor și achizițiilor (M&A), aceasta prezintă realitatea investițiilor companiilor străine în producție și servicii la nivelul întregului continent. Datele privind ISD sunt disponibile public.

O investiție într-o companie este inclusă de obicei în datele privind ISD dacă investitorul străin achiziționează peste 10% din capitalul social al companiei și își asumă un rol în gestionarea acesteia. Investițiile străine directe cuprind capitalurile proprii, profiturile reinvestite și împrumuturile între societățile afiliate.

Pentru a confirma acuratețea datelor colectate, echipele de cercetare vizează contactarea directă a peste 70% dintre companiile care derulează respectivele investiții. Următoarele categorii de proiecte de investiții sunt excluse din baza de date EIM a EY:

- ▶ M&A și consorții (cu excepția cazului în care au drept rezultat crearea de noi unități și noi locuri de muncă)
- ▶ Contractele de licențiere
- ▶ Unități de comerț cu amănuntul și de petrecere a timpului liber, hoteluri și proiecte imobiliare*
- ▶ Utilități (inclusiv rețele de telecomunicații, aeroporturi, porturi și alte obiective de infrastructură fixă)*
- ▶ Activități extractive (minereuri, minerale și combustibili)*
- ▶ Investiții de portofoliu (fonduri de pensii, asigurări și financiare)
- ▶ Investiții în fabrici și alte investiții în înlocuirea mijloacelor de producție (de exemplu, înlocuirea utilajelor vechi fără crearea de noi locuri de muncă)
- ▶ Organizații nonprofit (fundații caritabile, asociații de ramură și organisme guvernamentale)

*Proiectele de investiții realizate de companiile din aceste categorii sunt incluse în anumite situații: de exemplu, datele referitoare la o investiție specifică într-un hotel nou sau într-un centru de comerț cu amănuntul nu ar fi înregistrate, dar, dacă hotelul sau compania de comerț cu amănuntul ar înființa un sediu sau un centru de distribuție, un astfel de proiect ar fi eligibil pentru includerea în baza de date.

Cu toate acestea, datele noastre includ și investițiile în active fizice, cum ar fi instalații și echipamente. Iar aceste date oferă informații valoroase referitoare la:

- ▶ Cum se derulează proiectele de ISD
- ▶ În ce activități se investește
- ▶ Unde se află proiectele
- ▶ Cine derulează aceste proiecte

Baza de date EIM a EY se concentrează asupra anunțurilor de investiții, numărului de noi locuri de muncă create și, acolo unde poate fi identificată, asupra investiției de capital asociate. Proiectele sunt identificate prin monitorizarea zilnică a peste 10.000 de surse de știri.

Surse suplimentare:

EY European Investment Monitor (EIM) 2020, EY European Attractiveness Survey 2021.

Banca Națională a României, rapoartele anuale privind investițiile străine directe în România (2009-2019), bnr.ro

Prognoza economică europeană Ediția de primăvară 2021, Comisia Europeană, ec.europa.eu

Institutul Național de Statistică, Banca Națională a României

Atractivitatea percepută a României

Atractivitatea unei destinații este definită ca o combinație între imagine, gradul de încredere a investitorilor și percepția privind capacitatea țării sau zonei respective de a oferi cele mai competitive beneficii pentru ISD.

În cadrul studiului de atractivitate EY pentru România, cercetarea în teren a fost realizată de Euromoney între 2 și 31 martie prin intermediul interviurilor online cu 101 lideri de companii internaționale relevante, dintre care 50% sunt deja stabilite în România, iar 50% sunt stabilite în afara țării.

Despre programul de studii de atractivitate al EY

Studiile de atractivitate ale EY sunt recunoscute la scară largă de către clienți, presă, autorități și actorii publici importanți drept o sursă esențială de informații aprofundate referitoare la ISD. Analizând atractivitatea unei anumite regiuni sau țări ca destinație a investițiilor, studiile sunt concepute să ajute companiile în luarea de decizii de investiții și guvernele în eliminarea obstacolelor din calea dezvoltării. O metodologie în două etape analizează atât realitatea, cât și percepția privind ISD în țara sau regiunea respectivă.

Concluziile se bazează pe opiniile eșantioanelor reprezentative formate din lideri de opinie și decidenți pe plan național și internațional.

Programul are o tradiție de 20 ani și a produs studii aprofundate referitoare la Europa, un mare număr de țări europene, Africa, regiunea mediteraneană, India, Japonia, America de Sud, Turcia și Kazahstan.

Pentru mai multe informații, vizitați:
ey.com/attractiveness #EYAttract

Persoane de contact EY

Bogdan Ion

Country Managing Partner
EY Romania and Moldova
Chief Operating Officer
EY CESA
bogdan.ion@ro.ey.com

Adriana Tabac

Director, Brand, Marketing
și Comunicare
adriana.tabac@ro.ey.com

Elena Buga

Coordonator, Studiul de
atractivitate EY pentru
România
elena.buga@ro.ey.com

Acest studiu a fost realizat de EY România sub îndrumarea și coordonarea lui Bogdan Ion, cu participarea Adrianei Tabac, Elenei Buga, Marie-Armelle Benito, Constantinei Tseva din partea EY, cu sprijinul Euromoney.

EY | Building a better working world

Misiunea EY este să construim o lume care funcționează mai bine, ajutând la crearea de valoare pe termen lung pentru clienți, oameni și societate și la creșterea gradului de încredere în piețele de capital.

Cu ajutorul datelor și tehnologiei, echipele EY de o mare diversitate din peste 150 de țări oferă încredere prin serviciile de audit și ajută clienții să crească, să se transforme și să își desfășoare activitatea.

Asigurând servicii de audit, consultanță în afaceri, consultanță juridică, strategică, fiscală și în tranzacții, echipele EY pun întrebări mai bune pentru a afla noi răspunsuri la problemele complexe cu care se confruntă lumea noastră în prezent.

EY înseamnă organizația globală și poate desemna una sau mai multe dintre firmele membre ale Ernst & Young Global Limited, fiecare dintre acestea fiind o entitate juridică separată. Ernst & Young Global Limited, o companie cu răspundere limitată de garanții cu sediul în Regatul Unit, nu oferă servicii clienților. Informațiile referitoare la modul în care EY colectează și utilizează datele cu caracter personal și o descriere a drepturilor pe care le au persoanele fizice conform legislației privind protecția datelor se regăsesc la [ey.com/privacy](https://www.ey.com/privacy). Firmele membre EY nu practică dreptul în țările în care acest lucru este interzis de legislația națională. Pentru mai multe informații despre organizația noastră, vă invităm să vizitați [ey.com](https://www.ey.com).

© 2021 EYGM Limited.
All Rights Reserved.

EYG no. 004982-21Gbl
BMC Agency GA 1018685
ED None

Prezentul material a fost elaborat în scop informativ general și nu este destinat utilizării drept consultanță contabilă, fiscală, juridică sau de altă natură. Pentru recomandări specifice, vă invităm să vă adresați propriilor dumneavoastră consultanți.

ey.com